

SLOVENSKI

vestnik

POŠTNA PRILAGA
V GOTOVINI

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Četnik IX.

Celovec, petek, 26. marec 1954

Štev. 12 (622)

„V duhu praznika naprednih žena vršimo visoko poslanstvo“

Z občnega zbora Zveze slovenskih žena

Blizu sto delegatk se je zbralo zadnji petek v Celovcu na občnem zboru Zveze slovenskih žena; žene in matere, stare in mlade, so prišle iz najrazličnejših krajev naših dolin in zasedle dvorano Delavske zbornice. Z zanimanjem so prisluhnile poročilom, ki so jih podajale članice odbora o delu njihove stanovske organizacije ter v medsebojnem razpravljanju usmerile bodoče delo v organizaciji.

Kot gosta sta se občnega zbora udeležila tudi predsednik Demokratične fronte delovnega ljudstva dr. Franc Petek in predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter, medtem ko so organizacije iz Ljubljane, Trsta in Gorice sporočile, da se povabljenе zastopnice zbora vsled neizstavljenih viz ne morejo udeležiti.

Po uvodnem pozdravnem nagovoru predsednice Olipiceve je Milena Gröblacherjeva v prvem delu svojega referata podala kratek pregled političnega položaja ter predvsem naglasila dobrososedske odnose med Jugoslavijo in Avstrijo, h katerim so mnogo prispevali tudi koroški Slovenci in njihove narodne organizacije. V zvezi s tem je navedla strupeno protislovensko gonjo s strani šovinističnih krogov, ki je dosegla višek s »Krvavo mejo« v »Kleine Zeitung«, katere posledica so bili razstrelitev partizanskega spomenika v St. Rupertu ter fizični napadi na zavodne slovenske protifašiste. Poudarila je, da taki odnosi do slovenske manjšine, ki se trenutno najbolj odražajo v šovinistični gonji proti dvojezičnemu šolstvu, nikakor ne morejo krepiti prijateljskih vezi med sosednjima državama in zato ne škodujejo le koroškimi Slovencem, marveč celi državi.

V drugem delu referata je Milena Gröblacherjeva nakazala važne naloge, ki jih imajo pri ohranitvi slovenskega naroda na Koroškem naše narodne organizacije, med katerimi zavzema zelo pomembno mesto Zveza slovenskih žena, organizacija naših žena in mater, ki kot prve vsadijo v srce mladega človeka ljubezen do matere govorice in lastnega naroda, kakor tudi spoštovanje do drugih narodov. Spregovorila je o velikih gospodarskih uspehih, ki smo jih koroški Slovenci dosegli v zadnjih letih, ter o velikem pomenu nove slovenske kmetijske šole v Podravlju. Govorec o gospodinjstvih tečajih, je poudarila, da danes ženi ne zadoštuje več, da zna dobro kuhati in morda

nekoliko šivati, današnja gospodinja potrebuje več, če hoče biti vredna sodelavka moža v gospodarstvu. Ko je omenila srednjo šolo za gospodinjstvo v graščini Pitzelstätten, je izrazila željo, da bi tudi slovenske narodne organizacije ukrenile vse potrebno in našim mladim gospodinjam omogočile možnost za čim boljše in sodobno strokovno izobrazbo.

Posebej je apelirala na našo slovensko mater in njeno vlogo kot vzgojiteljico mladega naraščaja, katere vodilna misel naj bo: z občevelnim jezikom pokažimo, kdo da smo in v duhu praznika naprednih žena vršimo visoko poslanstvo, ki ga nam narekuje narod in naša organizacija!

Članica odbora Hilda Ogrisova je poročala o delu organizacije in posebno naglasila počitniško akcijo otrok, ki letno omo-

goči več sto otrokom iz Koroške zdrave in vesele počitnice ob Jadranskem morju, otrokom iz Slovenije pa oddih v lepih slovenskih krajih na Koroškem.

V diskusiji, ki je po živahnosti in tehtni vsebini prekašala vsa pričakovanja, so se žene neprisilno pomenile o najrazličnejših problemih, važnih za dom in družino, kakor tudi za širši krog. Bolj kot kdaj koli prej se je ob tej priložnosti pokazalo, da se naša žena ne zanima le za dom in kuhinjo, marveč prav tako tudi za doga-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Izraelci, odkar je pred dobrim tednom skupina Arabcev napadla in pobila več izraelskih potnikov, ki so se z avtobusom vračali z neke proslave. Dogodek je razumljivo razburil razpoloženje v Tel Avivu, kjer so sklenili, da predložijo zadevo Varnostnemu svetu, ker smatrajo, da je za incident odgovorna jordanska vlada. Le-ta pa se odločno otresa in brani izraelskih obtožb ter protestira proti koncentracijam izraelskih čet na meji med Jordanom in Izraelom.

Omenjeni dogodki delajo največje skrbi Angležem, ki se bojijo, da bi kakršen koli spor na tem ozemlju lahko škodoval tudi ureditvi odnosov med Anglijo in Egiptom, kjer se zadnje čase ponavljajo nemiri v nevtralni coni Sueškega prekop. Po zadnjih vesteh je general Naguib Angležem odločno pokazal zobe, ko je ostro zavrnil obdolžitve angleškega zunanjega ministra Edena, da je egiptovska vlada kriva na teh nemirih. Zastopnik kairske vlade je namreč izjavil, da »v naprej ni več mogoče zadrževati zagrenjenosti egiptovskega prebivalstva nad brutalnimi zločini angleških oboroženih sil v kanalski coni.« Nadalje je vladni zastopnik poudaril, da se egiptovska vlada nikdar ni potegovala za pogajanja o kanalski coni in zato tudi ne pričakuje uspešnega zaključka teh pogajanj, zlasti ker Anglija pri pogajanjih še nikdar ni kazala pripravljenosti za sporazum. Vlada je zato sklenila osvobodilno borbo in se v pripravi ne bo pustila ovirati ne z pogajanjimi in tudi ne z razgovori.

Anglija se bo tesneje povezala z Evropsko obrambno skupnostjo

London. — Odpor francoskega parlamenta do evropske obrambne skupnosti je, kakor je razvidno iz raznih poročil, privedel britansko vlado do tega, da pripravi nove predloge za sodelovanje s to skupnostjo. Po novem načrtu naj bi bile britanske sile bolj tesno povezane z evropsko vojsko, kar pomeni ugoditev francoskim zahtevam, ki so šle za tem, da prevzame Anglija posebne obveznosti za obrambo evropske celine.

Pariz. — Konferenca zunanjih ministrov šestih držav Zapadne Evrope, ki bi morala biti 30. marca, je bila preložena za nedoločen čas.

Mc Carthy se je sprl z ameriško vojsko

Milwaukee. — Znani ameriški senator Mc Carthy, ki ga ves svet pozna po njegovem strastnem iskanju komunistov in zasledovanju vseh, ki baje delujejo proti Ameriki, je začasno predal predsedstvo svoje zloglasne preiskovalne komisije svojemu namestniku. Do odstopa ga je prisilil neki spor z vojsko, sploh pa je Mc Carthy v Ameriki vedno manj priljubljen, saj so o njem podali precej neugodno oceno že razni vplivni funkcionarji.

VABILO

na

OBČNI ZBOR ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV

ki bo v soboto, dne 3. aprila 1954 o 2. uri v sobi št. 1 Delavske zbornice v Celovcu.

Vabimo vse bivše borce proti fašizmu, partizane, partizanske invalide in svojce padlih partizanov ter vse, ki so aktivno podpirali partizansko borbo, da se udeležijo tega zbora, na katerem bomo hkrati proslavili tudi imenovanje Pasterka Franca-Lenarta za narodnega heroja ter 11. obletnico njegove junaške smrti.

Glavni odbor.

Maršal Tito zastopnikom nemškega tiska in radia:

Deljena Nemčija pomeni vojno nevarnost

Predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito je v intervjuju, ki ga je dovolil zastopnikom nemškega tiska in radia, odgovoril na razna vprašanja svetovne politike. Glede Nemčije je poudaril, da bo prej ali slej morala doseči nemejeno enakopravnost, ki bo po njegovem mnenju veljala tudi za vojaška vprašanja, kajti Nemčiji ni mogoče preprečiti njene pravice do obrambe, ker ima tudi nemški narod isto pravico do lastne obrambe kot vsak drugi narod, samo je vprašanje, če je Evropska obrambna skupnost najbolj odgovarjajoča oblika za vključitev Nemčije v obrambo evropskega miru. Govoril je tudi o ponovni združitvi

Nemčije in dejal, da bi razdeljena Nemčija vedno pomenila vojno nevarnost.

Na vprašanje glede Trsta je maršal Tito odgovoril, da to vprašanje sicer še ni rešeno, je pa kljub temu računati z zadovoljivo ureditvijo potom italijansko-jugoslovanskih razgovorov. Rešitev se je v zadnjem času nekoliko približala, čeprav da ga je v tem vprašanju dvakrat razočaral italijanski ministrski predsednik Scelba, ki se je v zvezi s tržaškim vprašanjem ponovno skliceval na tristransko izjavo zapadnih sil iz leta 1948, da bo Trst s cono A priključen k Italiji. Poudaril je, da je ta izjava za Jugoslavijo prej ko slej nesprejemljiva, kljub temu pa je mnenja, da se bo s sedanjim predsednikom vlade lažje sporazumel kot z njegovima predhodnikoma De Gasperi in Pello.

O splošnem položaju v svetu je maršal Tito dejal, da je optimist, kar tiče Jugoslavijo in svetovni mir in da je prepričan, da bo sporna vprašanja v svetu mogoče rešiti brez vojne. Kakor je izjavil, odpira konferenco v Zenevi novo upanje na mirno rešitev v Indokini, čeprav bo le težko mogla reševati pereče vprašanje vključitve Kitajske v skupnost narodov. Gotovo pa je, da sestanek v Zenevi ne bo ostal zadnji mirovni razgovor.

Maršal Tito je tudi potrdil vesti, da bo v kratkem obiskal Ankaru in Atene, kjer hoče še poglobiti odnose med tremi državami-članici Balkanskega pakta, ki da se zadnje čase razvijajo zadovoljivo.

Na Srednjem vzhodu se spet oblači

Komaj da se je stanje v Egiptu nekoliko pomirilo, ko je bila rešena zadeva z generalom Naguibom, pa že spet prihajajo vesti s Srednjega vzhoda, ki so dokaj resne, sploh če upoštevamo napete odnose med posameznimi državami tega dela sveta. Zlasti se zaostrojuje položaj med Arabci in

Deželni glavar Wedenig odgovarja

na vprašanja v zvezi z minulimi občinskimi volitvami

V zvezi z izidom občinskih volitev je dopisnik »Slovenskega poročevalca« v Celovcu Jože Žižek zaprosil deželnega glavarja Wedeniga, da bi mu kot predstavnik socialistične stranke odgovoril na nekatera vprašanja. Deželni glavar je prošnji ugodil in dal na stavljen vprašanja naslednje odgovore:

Vprašanje: Ali je po vašem mnenju, gospod deželni glavar, očiten uspeh socialistične stranke na volitvah med drugimi tudi dokaz, da večina koroškega prebivalstva obsoja šovinizem in zlorabo volitev zaradi nacionalne opredelitve?

Odgovor: To je nedvomno. Volilni izidi dokazujejo, da se koroško ljudstvo po pretežni večini zavzema za mirno izgradnjo. Seveda pa so tudi pri nas, tako kot povsod, ljudje, ki se preteklosti ne morejo otresti.

Vprašanje: Volilni izidi so spet pokazali porast socialističnih glasov na dvojezičnem ozemlju. Ali menite, gospod

deželni glavar, da se je s tem med slovensko manjšino že v občutni meri diferenciralo napredno od reakcionarnega?

Odgovor: Gotovo je politika socialistov, ki jo izvajajo v deželi, pristojna za zaupanje Slovencev.

Vprašanje: Med volilnim bojem so vas, gospod deželni glavar, in socialistično stranko politični nasprotniki obkroževali kot izdajalca domovine. Kako je, prosim, po vašem mnenju takšne podle obdolžitve sploh mogoče razumeti, ko je vendar znano, da imate vi osebno in socialistična stranka nesporne zasluge za deželo, kot tudi za realizacijo prijateljstva med državama in narodi tostran in onstran Karavank?

Odgovor: Na takšne izpade, ki se jih je v volilnem boju posluževala odmirajoča skupina naših meščanov, gledam kot na volilni šlager obupancev, za katere pa je bilo že vnovič potrjeno, da pri prebivalstvu Koroške niso našli odmeva.

Sedmo zasedanje koroškega deželnega zbora

Zasedanje koroškega deželnega zbora v petek popoldne in v soboto dopoldne minulega tedna je bilo še močno pod vplivom za OVP in VdU nepričakovanega poraza pri občinskih volitvah. Deželni zbor je najprej brez pridržka sprejel izjavo zaradi neuspešnih pogajanj o avstrijski mirovni pogodbi v Berlinu in se je pridružil tozadevnemu sklepu državnega zbora ter izrazil svoje globoko razočaranje, ker pogajanja nikamor niso napredovala. Deželni zbor je sprejel tudi odredbo deželnega glavarja, ki določa opustitev okrasitve z zastavami na dan osvoboditve 8. maja.

Nadalje je deželni zbor odobril predlog za spremembo ribolovnega zakona, ki predvideva kot novost izstavitve letnih ribolovnih izkaznic za tu- in inozemce ter ribolovne karte za goste.

Dolgotrajna in živčna diskusija se je razvila po poročilu o računskem zaključku, ki ga je podal drugi predsednik deželnega zbora Ritscher. V računskem zaključku je navedena ne preveč znatna postavka izdatkov kot prispevek za podporo strojnim postajam. Namen strojnih postaj, ki so kakor znano ustanove po iniciativi socialistov, je omogočati tudi malim in srednjim kmetom možnost prevoza in obdelovanja zemlje s traktorji in stroji. Umevno je, da si vsak srednji ali mali kmet ne more sam nabaviti traktorja, v drugi vrsti pa ga tudi ne more racionalno izkoristiti. Za nabavo strojev se zaradi tega združijo soseska srednjih in malih kmetov, kar omogoča vzdrževanje in zadostno izkoriščanje tehničnih pripomočkov in si na ta način lahko medsebojno pomagajo, kar more biti vsakemu posebej in vsem skupaj le v olajšavo in korist. Noben uvideven ter za malo in srednje kmetijstvo zaskrbljen človek ne more zanikati, da je tudi javna roka po svojih močeh dolžna iz javnih sredstev podpreti te koristne ustanove, ker s tem podpira napredek malega in srednjega kmetijstva, ki se mora z vedno večjimi napori in težkočami boriti za svojo ogroženo eksistenco. Veliki kmetje in veleposessniki si seveda lažje pomagajo in so znali vedno izkoristiti neštete ugodnosti iz javnih sredstev ter so bili vedno prvi deležni raznih investicij za okrepljenje svojih gospodarstev.

Podpora za okrepitev strojnih postaj je ne samo upravičena, temveč predvsem le majhno povračilo davkov, ki jih dežela in država črpata tudi iz malega in srednjega kmetijstva.

V diskusiji o tej točki so zastopniki

OVP-jevske frakcije zavzeli skrajno nazadnjaško in sebično stališče ter se zaleli, kakor že večkrat, v te koristonosne blagodejne naprave za malega in srednjega kmeta. V pravi luči so se spet pokazali tako imenovani »zastopniki« kmetijstva, ki so pač le zastopniki veleagrarcev.

Stvarno je socialistični poslanec Tillian izpodbil nevzdržne argumente poslancev frakcije OVP in dokazal, da prednosti strojnih postaj za malo in srednje kmetijstvo ni mogoče omalovaževati. V razvedrilo zbornice je govornik še navedel, da se je prav domovinska občina Ferlitscha tudi zavzela in zaprosila za ustanovitev strojne postaje. Občinske volitve so nedvoumno pokazale nepravilno zadržanje OVP-ja tudi v zadevi strojnih postaj, zaradi tega take zastopnike volivci na podeželju vedno bolj odklanjajo.

V obsežnem sporu dnevnega reda je deželni odbor sprejel vrsto sklepov, kakor med drugimi sklep za zagradnjo hudournikov ob Zilji, Dravi, pri Pirkachu in hudournika v občini Fleschberg.

Deželni zbor se je baval tudi s pomembnim projektom železniške zveze med Podjuno in Labotsko dolino. Raziskavanja za rentabilnost projektirane proge izkazujejo pozitivne zaključke. Železniška

zveza med Podjuno in Labotsko dolino bi pomenila močno gospodarsko korist za pliberški del okraja Velikovec ter tudi za okraj Wolfsberg, kjer bi bila s tem železniška zveza s centrom skrajšana za okoli 100 kilometrov. Morda bo res kdaj prišlo do uresničitve tega načrta, o katerem se že desetletja preklajajo.

V več predlogih za ureditev nekaterih glavnih šol je deželni zbor sprejel sklepe tudi o ureditvi dekliške in deške glavne šole v Šmohorju ter o gradnji glavne šole v Velikovcu.

Pomembno za obrtnike je deželni zbor sklenil, da koroška dežela jamči pri deželnih hipotečni banki za kredit v znesku tri milijone šilingov, ki je namenjen za male obrtnike. Najvišja mera posameznega kredita znaša do 20.000 šilingov in se obrestuje po 8 odstotkov.

Ob zaključku zasedanja je deželni glavar odgovoril na stavljena vprašanja, med drugim tudi o odpustitvi primarija ginekološkega oddelka v deželni bolnišnici v Celovcu, dr. Kolonje, kateri primer je nedavno vzbudil v vsej avstrijski javnosti močno zanimanje. Deželni zbor je zadevno poročilo sprejel z veliko napetostjo, o zadevi, o kateri obveščamo naše bralce na drugem mestu.

Trije bratci, vsi veseli, na volitve so hiteli. Ljudstvo pa je poskrbelo da sapo jim je vzelo.

Občni zbor Zveze slovenskih žena

(Nadaljevanje s 1. strani)

janja na vseh drugih področjih. Najbolj pa je prišla do izraza skrb za vzgojo mladega naraščaja, ki ga naše matere hočejo vzgojiti v zavedne člane narodne družine. »Našega jezika se nismo učili v šolah; naša šola je bila domača miza, učiteljica pa je bila naša mati« je povedala Jelka Kuharjeva, ko je govorila o vzgojni nalogi matere.

Viharno pozdravljen je spregovoril ženam predsednik Demokratične fronte dr. Franc Petek, ki je želel, da bi bil tudi ta občni zbor velik in odločen korak naprej v vzgoji napredne miselnosti na Koroškem. Omenil je važno vlogo žene in matere v napredni družbi in zaključil svoja globoko zajeta izvajanja z ugotovitvijo: Dokler bomo Slovenci napredni, tako dolgo nas nihče ne bo mogel germanizirati, dokler bo živela napredna slovenska žena in mati, se nam ni treba bati ničesar.

Tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitner se je oglašil in poudaril, da je mati prva prosvetna delavka, ki narodu vzgaja nove in mlade člane,

kajti kaj bi nam koristila prosvetna družva, če ne bi imeli slovenske matere, ki vzgaja otroke v maternem jeziku in narodnem duhu. V nas mora biti več ponosa, je dejal, in zavedati se moramo, da je naš slovenski narod enakovreden z drugimi. Če pogledamo, koliko daje ta slovenski narod za svetovno kulturo, potem lahko s ponosom rečemo, da smo Slovenci. Zato pa je in bo poglavitna naloga naše matere vzgoja slovenskega otroka in s tem ohranitev slovenskega naroda na Koroškem.

Tudi številne delegatke so izrazile svoje misli in povedale izkušnje v vsakdanjem življenju. Tako je Zofi Černiceva omenila, da bi morala mati v otroku vzgajati ljubezen do živali, ker se le preveč pogosto dogaja, da otroci neusmiljeno trpinčijo razna živalska bitja. Črničeva mama je povedala, da je že večkrat doživela, kako slovenski šolarji na vasi pozdravljajo v nemškem jeziku. Spet druga je izrekla pristržno zahvalo Slovenskemu vestniku, ki da z vsestransko bogato vsebino uspešno pomaga pri vsakdanjih

opravkih. In še je bilo pogovora o slabih posledicah, če se nemška gospodinja priženi na slovensko domačijo, dalje o Slovencem sovražno razpoloženih učiteljih, občinskih uradnikih, avtobusnih voznikih in drugih takih, ki se v svojem šovinizmu nočejo sprijazniti z dejstvom, da živijo v pretežno slovenskih krajih.

Po živahni in res izdatni diskusiji so delegatke izvolile novi odbor Zveze slovenskih žena in zaupale vodstvo organizacije požrtvovalnim ter stvari predanim tovarišicam. Za predsednico je bila ponovno izvoljena Leni Olipiceva, za sekretarko pa Milena Gröblacherjeva. Kot zaključek svojega zborovanja, ki ga kakor so vseprek zagotavljale, nikdar ne bodo pozabile, pa so se z avtobusom odpeljale okoli Vrbskega jezera in v novem Žadružnem domu v Sekiri preživele nekaj ur v veseli družabnosti, o kateri poročamo na drugem mestu.

Krog tržaških Slovenk — Zvezi slovenskih žena za občni zbor

Tov. Mara Samsa je za Krog tržaških Slovenk naslovila na Zvezo slovenskih žena v Celovcu pismo, v katerem najprej izraža svoje obžalovanje, da se zastopnice slovenske ženske organizacije iz Trsta zaradi raznih zaprek, predvsem zaradi poklicne zaposlitve, niso mogle udeležiti občnega zbora Zveze slovenskih žena.

Iz pisma tov. Samsove razberemo, da so tržaške Slovenke želele našemu občenemu zboru, da bi bil čim bolj plodovit. Tovarišice iz Trsta poudarjajo, da se živo zanimajo za zadeve, ki so se na našem zboru obravnavale. Med drugim je v pismu rečeno, da so si naše in njihove razmere v marsičem podobne. »Kot mi«, tako se glasi v pismu, »se tudi Vi prizadevate, da ohranite materinski jezik, da vzgojite mladino v ljubezni do vsega, kar so nam v našem jeziku lepega ustvarili in kar nam ustvarjajo naši besedni umetniki. Borite se za svojo lepo koroško zemljo kot se borimo mi za naš svet ob morju«.

Nadalje sledi iz pisma, da Krog tržaških Slovenk prireja že tretje leto predavanja, v mestu leposlovno znanstvena, na podeželju pa poljudne vsebine. Tudi glede tiska ima Krog tržaških Slovenk polno lepih načrtov. Res je, da je od načrtov do uresničenja vedno dolga in težka pot, vendar ljubezen do stvari, dobra volja in požrtvovalnost premikajo tudi gore. »V naših ženah« tako piše tov. Samsova, »bi rade poglabile podobo slovenske kulture ter da bi to podobo vtisnile čim bolj jasno v duše svojih otrok.« Tržaške žene želijo, da bi si v tem pravcu večkrat izmenjavale medsebojne misli in izkušnje.

FINSKA — na gospodarskem razpotju med Vzhodom in Zapadom

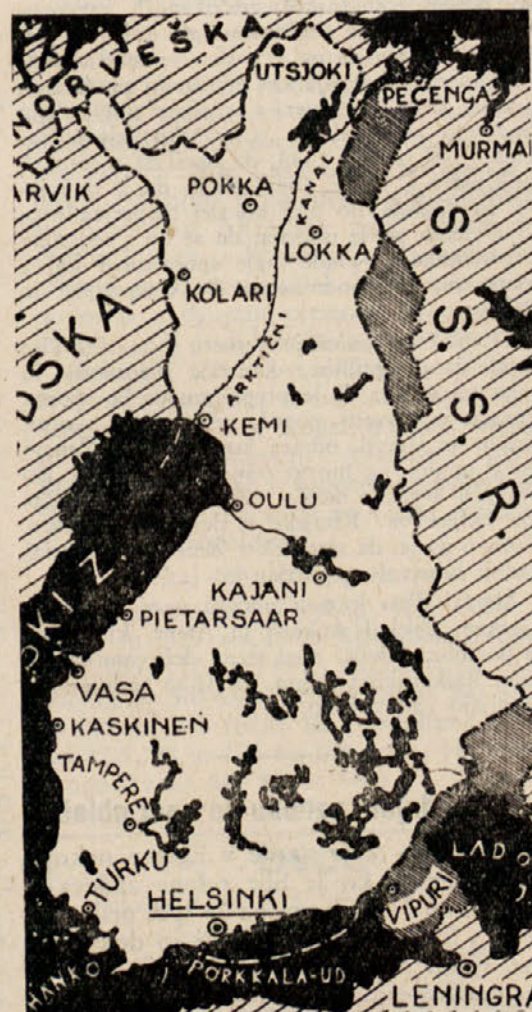
Razmeroma še mlada država Finska — domačini jo imenujejo Suomi —, ki je svojo samostojnost dosegla šele po prvi svetovni vojni, šteje med države severne Evrope. Finci so se tja vselili že zelo zgodaj, nekako okoli 2. do 3. stoletja. Med 12. in 14. stoletjem so jih v bojih premagali Švedi in zasedli vso deželo, ki so ji pozneje dali neko delno samostojnost. Leta 1809 je bila današnja Finska kot avtonomna kneževina priključena Rusiji, od katere se je ocepila šele spet 1919. leta. Med drugo svetovno vojno se je Finska nekaj časa na strani fašistične Nemčije »maščevala« nad Sovjetsko zvezo za vojno, ki jo je le-ta sprožila proti njej leta 1939. Pozneje je obrnila Nemčiji hrbet in vstopila v vojno na strani zaveznikov. Kljub temu je morala po drugi svetovni vojni odstopiti preko 50.000 km² ozemlja Sovjetski zvezi.

Pokrajini Finske dajejo poseben pečat na jugu nešteta deloma med seboj povezana jezera, na severu puščavi podobna tundra, vmes pa neizmerni gozdovi. Tako porazdelitev tvori seve tudi gospodarsko osnovo dežele, ki sloni na dobro razviti živinoreji in lesni odnosno celulozni in papirni industriji. Obdelovalne zemlje ima Finska le 8%.

Prebivalci dežele (okoli 4 milijone) so po večini Finci, ob morski obali, kjer je tudi ribolov, prav tako kot ob jezerih, pomembna gospodarska panoga, živi približno pol milijona Švedov, na skrajnem severu pa nekaj tisoč Laponcev. Finci so kot vsi severnjaki znani športniki in je na nedavni smučarski prireditvi v Planici prav Finec odnesel zmago.

Ves povojni čas, do novembra leta je

imela Finska koalicijsko vlado med agrarno stranko in socialnimi demokrati. Na čelu vlade je bil večidel dr. Kekkonen, ki je imel pri razvijanju odnosov do Sovjet-

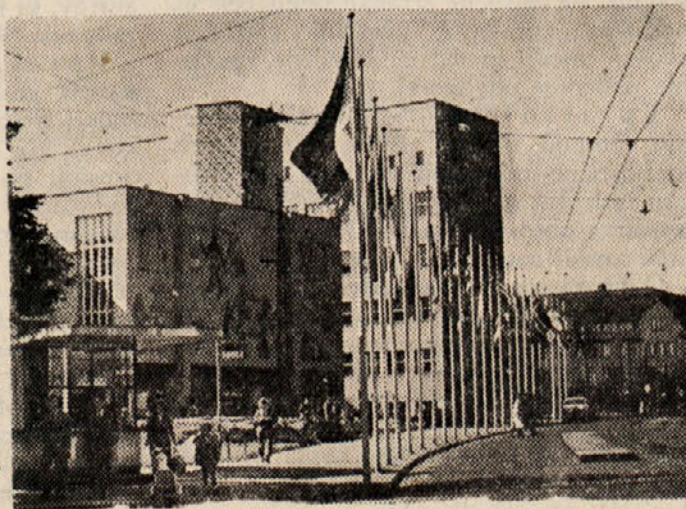

ske zveze precej srečno roko. Pod njegovim vodstvom je prišlo do pomembnih gospodarskih dogovorov, ki so zagotovili prijeteljskega in nenapadnega pakta s SZ. Kekkonenova vlada je odstopila zaradi spora s socialisti, ki niso mogli dopustiti prevladitve bremen grozeče gospodarske krize na delovno ljudstvo.

Novi predsednik vlade Tuomioja je koalicijo razširil, v ostalem pa tokoj stopil, kar se tiče zunanje politike napram Sovjetski zvezi, v stopinje svojega prednika in znal izbiti dogovore, ki so občutno olajšali prej nastalo finančno krizo.

Politika vedno večje povezanosti s Sovjetsko zvezo deli trenutno Finsko na dva tabora. Agrarna stranka in finski kominformisti so za to politiko, socialni demokrati in druge stranke pa so proti njej, ker v njej vidijo postopno izgubo finske neodvisnosti in vezanje rok v zunanji politiki. Nedavne parlamentarne volitve so prinesle ponovno zmago socialistom, ki so dosegli 54 mandatorov v parlamentu (prej 53). Agrarna stranka je zvišala število svojih sedežev od 51 na 53, kominformisti so ostali pri svojih 43 mandatih, ostale stranke pa so izgubile.

Levo: Zemljevid Finske — šraflirane predele je morala po drugi svetovni vojni odstopiti Sovjetski zvezi
Desno: Helsinki — glavno mesto Finske

Dokumenti govore ...

O raznarodovalnem stremljenju tržaškega škofa Santina

(6. nadaljevanje)

V Trstu, kjer je več kot eno stoletje, to je že od začetka bil urejen duhovni uradni list v latinskem jeziku zaradi pravičnosti napram duhovnikom, ki so bili Italijani, Slovenci ali Hrvati, se ga je začelo objavljati v italijanščini.

Isto velja za »Status personalis Cleri«, to je za »Pregled stanja duhovništva, cerkev in ustanov«, ki je do leta 1918 izhajal redno, na določen dan vsako leto, a po letu 1918 bolj redkoma in neredno, toda vedno v latinskem jeziku. Leta 1939 je bil ves material za tisk v latinščini že pripravljen, toda škof Santin je prekinil delo ter zapovedal, da se mora vse prevesti v italijanščino in tako je za Veliko noč 1940 leta izšel »Prospetto delle diocesi di Trieste e Capodistria« (»Pregled škofij Trsta in Kopra« — op. ured.) prvokrat v italijanščini; to pa z imeni oseb in krajev, kot so bili poitalijančeni za časa fašizma.

Tudi jezik, ki sta ga uporabljala škof in škofovska kurija pri uradnem dopisovanju s slovanskimi duhovniki ter slovanskimi in hrvaškimi župnimi uradi (ki je bil prej slovenski), je bil odtlej vedno izključno italijanski.

Še februarja leta 1947, ko je bila torej že podpisana mirovna pogodba z Italijo, ki je določala novo državno mejo, je škof Santin poslal popolnoma slovanskim kaplanijam na Krasu, priključenim k Jugoslaviji, kot n. pr. Kazlje, Kopriva, Dutovlje in Lokve, dekret, s katerim so bile po-

višane v župnišča, v italijanskem jeziku.

Na pobudo škofa Santina je bilo leta 1950 ustanovljeno v Trstu seminarišče. Seminarišče obsega srednjo šolo, ki je izključno italijanska, ter pet semestrov teologije. Za slovenske učence je obstojal tečaj slovenskega jezika, poučevalo se jim je v materinščini samo verouk v srednji šoli ter retoriko pri teologiji. Slovensko duhovniško združenje je zaman prikazalo škofu, da se Slovenci ne morejo zadovoljiti s takim seminariščem.

V Trstu je tedaj izhajal v slovenskem jeziku tednik »Teden«, ki se je zavzemal za katoliška načela, ne vmešavajoč se v politiko.

Ob priliki smrti duhovnika Ščeka je objavil »Teden« osmrtnico, v kateri iz obzira do pokojnika ni omenil njegovo nasprotstvo s škofom Santinom. Ko je škof Santin zvedel za zadevo, je zahteval od urednika, duhovnika Andreja Gabrovška, da to nadoknadi. Ker je škof Santin nato prejel negativen odgovor, je z odločbo z dne 16. avgusta 1948, odvzel uredniku duhovniško koncesijo, tako, da je moral edini slovenski katoliški tednik v Tržaško-Koperski škofiji prenehati izhajati. Ta osmrtnica je izšla v »Tednu« št. 29, z dne 15. julija 1948, na tretji strani.

Proti polovici 1947. leta je sovražno razpoloženje vernikov do škofa Santina zavzelo posebno ostro obliko. Ko se je 19. junija 1947 škof Santin pojavil nenajavljen v Kopru, je ljudstvo, ko ga je prepoznalo, uprizorilo proti njemu ostre,

preteče demonstracije, ki so ga prisilile, da se je zatekel v seminarišče ter takoj nato odpotoval v spremstvu organov javne varnosti v Trst.

Dva meseca kasneje, ob priliki birmanja v Lanišću, ozemlju, ki je z mirovno pogodbo že bilo priključeno Jugoslaviji, so se dogodili krvavi izgredi, zaradi katerih sta morala pred sodišče med drugimi tudi krajevni župnik Štefan Ceh in škofov

„Rotim Vašo Eminenco, da opozorite vlado in ameriške katoličane zaradi krutega verskega preganjanja, ki posebno te dni besni v coni B moje škofije, kjer terorizirajo duhovnike in vernike ter jim odvzemajo verske pravice.“

Takšni izjavi so se nekateri slovanski duhovniki cone B zoperstavili ter so poslali kardinalu Spellmanu dopis, v katerem so izjavili, da vlada v coni B verska svoboda, da ne preganjajo duhovnikov ter da verniki lahko nemoteno opravljajo svoje verske dolžnosti. Istočasno so podudarili, da so bili slovenski duhovniki preganjani, ko je v Istri še vladala Italija, ki je prepovedala uporabo slovensčine in hrvaščine v cerkvah in pošiljala slovenske duhovnike v pregnanstvo ter da tedaj škof Santin nikoli ni dvignil svojega glasu v obrambo slovanskih duhovnikov ter preganjanih vernikov.

Ker je škof Santin zaslutil, oziroma mu

namestnik monsignor Jakob Ukmar. Do izgredov je prišlo zaradi tega, ker so cerkvene oblasti izključile od botrovanja pripadnike jugoslovanske armade ter demokratičnih organizacij. Ljudstvo je bilo še bolj vznemirjeno ter razjarjeno, ker je škof Santin sporočil, da bo osebno birmal.

Posebno veliko nasprotstvo med slovanskimi duhovniki iz cone B Svobodnega tržaškega ozemlja ter škofom Santinom je vzniklo pomladi leta 1952. Dne 12. marca 1952 je škof Santin poslal kardinalu Spellmanu v New York brzojavko, da bi slednji prevzel posredovalno delo »v korist duhovnikov in vernikov iz cone B«. Brzojavka se je glasila:

je uspelo izvedeti, da slovanski duhovniki pripravljajo omenjeni odgovor, je dal objaviti dne 29. marca 1952 leta v 1635. številki »Vita Nuova« (»Novo življenje« — op. ured.) članek, kjer trdi, da je vse zlo le posledica položaja v coni B. Ko bi se enkrat za vselej odpravilo to zlo, potem bi bil mir.

Ko je nato radio Koper objavil ljudstvu vsebino pisma ter prečital imena petih duhovnikov, ki so ga podpisali, je škof Santin kar najodločneje izjavil, da so pismo kot podpisi ponarejeni. Dotično njegovo pismo direktorju lista »Vita Nuova« je ta list v obliki članka objavil v svoji številki 1636 z dne 5. IV. 1952:

Naš škof zanika potvorbo radia Koper.

Gospod direktor,

včeraj zvečer je jugoslovanski radio cone B prečital pismo, ki ga je pet slovanskih duhovnikov cone B naslovilo na kardinala Spellmana, da bi zanikali, kar nihče na svetu ne more zanikati.

Kar najbolj odločno izjavljam, da je pismo ponarejeno.

Vam je znano, gospod direktor, da so najrazličnejši načini, kako se pisma ponarejajo: lahko se da komu pisati kar najbolj nedolžne stvari, pripominjajoč nato stvari, ki jih pisec nikoli ne bi izrazil, ali pa se lahko uporabi prepričevalne načine, ki jih jugoslovanska policija pozna in uporablja, da prisili izjaviti in podpisati terorizirani osebi kar hoče.

To so prijetne iznajdbe tega „demokratskega režima“.

Trst, 3. aprila 1952.

Anton, škof

Istega dne, to je tudi 5. aprila, je »Primorski dnevnik« v številki 83 (2079) objavil faksimil zaključka omenjenega pisma in to s podpisi slovanskih duhovnikov Alojzija Kocijančiča iz Kostabona, Dominika Pegana iz Krkavč, Milka Margona iz Truš, Frančiška Šibenika iz Lazareta in Antona Požarja.

Naslednjega dne je »Primorski dnevnik« v številki 84 (2080), z dne 6. aprila 1952, objavil drugo pismo, poslano s strani devetih duhovnikov (izmed katerih so trije Italijani) na Okrožni ljudski komite Kopra. V pismu pravijo med drugim naslednje:

„...ugotavljamo, da so te vesti o preganjanju vere v jugoslovanski coni STO lažne in izmišljene in služijo za dosede slabo prikritih političnih ciljev.

Odločno protestiramo proti gonji, ki jo uprizarjajo te dni italijanski fašistični in imperialistični krogi z očitno podporo italijanske vlade. Posebno smo zaskrbljeni nad dejstvom, da v tej gonji aktivno sodelujejo tudi nekateri predstavniki klera, ki s tem moralno podpirajo prebujajoči se neofašizem ...

... Trdno smo prepričani, da si naše ljudstvo želi miru in plodnega dela zato, da čimprej zabriše sledove težke in grenke preteklosti ...“

(Konec sledi).

Razkrinkana italijanska družba

V Italiji se je v zadnjih dneh vse zanimanje vrtelo okoli škandala, ki je neprijetno kompromitiral najvišje politične in družbene kroge v državi. Pred rimskim sodiščem poteka razprava proti novinarju Silvanu Mutti, ki da »razburja javno mnenje«, dejansko pa gre pri celi stvari za objavo, s katerimi je omenjeni novinar sprožil plaz neprijetnih odkritij iz zakulisnega življenja družbe rimskih bogatašev ter njihovih prijateljev, visokih političnih funkcionarjev.

Zadeva se je pričela lani aprila, ko so na obali nedaleč od Rima našli pol nago truplo dekleta Vilme Montesi, o kateri je policija razširila vest, da je utonila pri kopanju. Ko je tisk začel o tem dvomiti, je sedaj obtoženi Silvano Mutto na podlagi izpovedi dveh deklet izrekel domnevo, da je postala Vilma Montesi žrtev nebrzdanih orgij, katere v bližini prirejajo rimski bogataši, ki pod vodstvom markiza Montagne uporabljajo tudi razna mamila. Stvar se pred sodiščem vedno bolj spreminja v

političen škandal in so kompromitirani tudi najvišji funkcionarji krščanskodemokratske stranke. Posebno je prizadet zunanji minister Piccioni, o katerega odstopu je razpravljal in ga zaenkrat odklonil ministrski svet. V isti zvezi je že odstopil načelnik italijanske policije Pavone, povezan pa so še bivši minister in sedanji namestnik političnega tajnika demokristjanov Spataro, sin zunanjega ministra Piccionija, načelnik vatikanske zdravstvene službe in papežev osebni zdravnik Galeazzi Lazi, sin ministra Spacara, polkovnik javne varnosti Cera, poveljnik genovskega pristanišča in seveda markiz Montagna, vitez vatikanskega reda in čuvár Kristusovega groba, ki se ukvarja s finančnimi zlorabami in tihotapi ob udeležbi in pomoči visokih osebnosti, v zahvalo pa jim prireja fantastične orgije.

Vsak dan se pojavljajo nova odkritja, ki vedno bolj razkrinkavajo visoko italijansko družbo in vodilne funkcionarje.

datih. Govorimo o večji ali manjši polovici, ker pač ne jemljemo stvari tako natanko. Pravimo tudi, da ima mesto 6 ali 7 četrti, čeprav more imeti kaka stvar samo 4 četrti. Plomba je seveda tisto, kar je iz svinca, zakaj latinsko *plumbum* je svinec, a vendar govorimo o zlatih plombah. Tudi srebrni goldinar se nam ne zdi nič čudnega, čeprav pomeni goldinar prvotno zlatnik (prim. nemško *Gold*). Nihče se ne zavzame, če sliši o štirioglati šipi, in vendar ima taka šipa osem oglov. *Kratkočasno* predavanje lahko traja zelo dolgo, kratko predavanje pa utegne biti zelo *dolgočasno*. Sonce, pravimo, da *vzhaja* in *zahaja*, kakor so nekoč mislili, preden je Galilei dognal, da se sonce nič ne premika, temveč da lepo miruje.

Take nesmiselnosti pa danes niso več nesmiselne, ker se je prvotni pomen izgubil. Pač pa nas moti, če bi kdo besede, katerih pravi pomen še živi v naši zavesti, nesmiselno vezal. *Rdeče črnilo* se res včasih sliši, vendar se zavedamo, da ni prav.

Včasih ljudje kako besedo po svoje razlagajo ter ji pripisujejo kriv izvor in zato napačen pomen. Tako so se tudi v pisavi udomačile nekatere nepravilne oblike. Prvotno se je drugi mesec (februar) imenoval *sečan(i)* ali *sečen(i)*, saj je bil to s e č n i mesec, tisti, v katerem so sekali drevesa; v hrvaščini se še danes tako imenuje. Zaradi svečnice, ki je 2. februarja, pa so ljudje ta mesec prekrstili v *svečan*, kakor da bi njegovo ime bilo v zvezi s s v e č o. Danes pišemo *velmož* in mislimo, da je to velik mož, v resnici pa je to *velmoža*, nastalo iz *vel* in *moči*, *možem* (morem); pomenilo je torej tistega, ki veliko zmore. Iz italijanskega *manicare* bi morali imeti *mankati*, ljudje pa so si besedo razlagali tako, kakor da je iz našega *manj*, in so začeli pisati *manjkati*. Nekateri pišejo napačno *sinaba* namesto *snaha*, ker mislijo na besedo *sin*, da si je prvotno bila *snaba*. Napačno je tudi *smodka* (ci-

gara), ker nima ta beseda nič opraviti s *smoditi*; prav je *smotka* (od *s-motati*, *zmotati*).

Bolj šaljivo so obrnili *avtomobil* v *motovilo* in *lokomotiva* v *lukamatija*.

Tu je besede

V vsakem jeziku so ne le domače, iz davnine podedovane besede, temveč tudi take, ki so tujega izvora. Tako je tudi v slovenščini. Največji del našega besednega zaklada obsega tiste besede, ki smo jih ohranili Slovenci iz praslovanske skupnosti, in tiste, ki smo jih po naselitvi v današnji domovini sami napravili. Iz praslovanske skupnosti imamo tele: *brat*, *delo*, *mati*, *dvor*, *doigniti*, *dva*, *tri*, *dihati*, *dim*, *nebo*, *sonce*, *piti*, *jesti* itd. itd.; domače tvorbe pa so: *krilatec*, *hudič*, *dežela*, *vegast*, *vesoljni*, *zastonj*, *vendar*, *življenje*, *sraga*, *slehn*, *ječa*, *tvor*, *ampak*, *nocoj*, *sicer*, *sploh* itd. itd.

Ko so naši predniki pri sosednjih narodih spoznali nove stvari, ki zanje še niso imeli izraza, so prevzeli kar tuji izraz, a so ga prilagodili slovenskemu izgovoru. Taki izrazi so: *barva*, *biša*, *šipa*, *škoda* (iz germanskih jezikov), *denar*, *fužina*, *bajta* (iz romanskih jezikov), *betežen*, *lopov*, *tolovaj* (iz madžarščine), *klobuk*, *žep*, *top*, *tolmač* (iz turščine). Pri teh starih izposojenih besedah niti ne čutimo, da niso domače. Pravimo jim i z p o s o j e n k e in jih splošno uporabljamo v knjigi in govoru.

Tudi pozneje, pod nemškim jarmom, smo jemali besede iz nemščine. Vendar teh jezik ni več mogel udomačiti, ohranile so germanski obraz. Take besede so: *gvant*, *firtah*, *šravf*, *švoh*, *fajhten*, *šimfati*. V narečjih jih je precej, vendar niso dovoljene ne v knjižni rabi ne v olikani govorici, saj imamo zanje dobre in lepe domače izraze *obleka*, *predpasnik*, *vijak*, *slaboten*, *vlažen*, *zmerjati*.

(Dalje prihodnjč)

Dr. Mirko Rupel:

16

SLOVENSKI JEZIK

Važne so tudi spremembe, ki jih je povzročil napredek kulture in civilizacije. Pri tem se je često zgodilo, da je beseda ostala, čeprav se je stvar menjala. Tako je *krščénica* nekoč pomenila kristjanko, danes pomeni dekle; spočetka so bili namreč krščeni samo posli in sužnji, višji krogi so bili še pogani. Če govorimo o železobetonskem mostu, ne pomislimo več, da pristoji izraz *most* kvečjemu leseni napravi; beseda *most* (v sorodu z nemškim *Mast*, *Mastbaum*) je pomenila pravzaprav samo hlood ali bruno, ki so ga položili preko potoka ali reke. *Postelja* je bila nekoč kaj preprosta; ime kaže, da so ljudje bili zadovoljni z malo *stelje*. Nekoč so res pisali s *peresom*, z gosjim namreč; ime je ostalo, četudi so danes peresa jeklena, zlata in ne vem že kakšna. Tudi *svinčnik* se tako imenuje, ker je bil nekoč res iz svinca, danes pa ni v njem niti trohice te kovine več, marveč je iz grafita.

Kot vzrok spremembam besednega pomena lahko omenimo še varčevanje v izražanju. Danes pravimo *armada*, pravi smisel pa kaže latinsko *turba armata* (= množica oborožena); jezik je izraz skrajšal in ohranil samo značilni del: *armata* (oborožena), prvi del je opustil. Podobno je nastala beseda *univerza*; nekoč je bilo *universitas literarum* (skupnost znanosti). Spomnimo se, da govorimo *avto* namesto *avtomobil* in *kino* namesto *kinematograf*.

Kakor se novce v prometu obrabi, tako tudi besede. *Kandidat* je bil v starem Rimu tisti, ki se je potegoval za kako službo in se je zato oblekel v belo (*candidus* = bel); danes pa lahko govorimo o črnooblečenih kandi-

KOLEDAR

Petek, 26. marec: Emanuel
Sobota, 27. marec: Janez D.
Nedelja, 28. marec: Janez Kap.
Ponedeljek, 29. marec: Ciril
Torek, 30. marec: Janez Kl.
Sreda, 31. marec: Modest
Četrtek, 1. april: Hugo

SPOMINSKI DNEVI

26. 3. 1827 Umrli na Dunaju skladatelj Ludwig van Beethoven — 1838 Rojen na Brdu pri Bohinjski Bistrici pisatelj dr. Janez Mencinger — 1884 Umrli pesnik Ivan Vesel Koseski.
27. 3. 1512 Španci so odkrili otok Florido, najbolj vzhodno ozemlje ZDA — 1845 Rojen fizik Wilhelm Konrad Röntgen, ki je leta 1895 odkril zdravilne rentgenske žarke — 1941 Jugoslovansko ljudstvo zrušilo vladno Cvetkovič-Maček.
28. 3. 1814 Umrli v Beogradu srbski narodni prosvetitelj in književnik Dositej Obradović — 1848 Prešeren je promoviral na dunajski univerzi — 1868 Rojen pisatelj Maksim Gorki.
29. 3. 1848 Koroški rojak Matija Majar-Ziljski je v „Novicah“ formuliral narodnostne in kulturne zahteve Slovencev — 1874 Rojen v Kamniku pesnik general Rudolf Maister, osvoboditelj Maribora in Koroške.
30. 3. 1888 Umrli pisatelj dr. Valentin Zarnik.
31. 3. 1723 Rojen skladatelj Josef Haydn.
1. 4. 1809 Rojen slavniti ruski pisatelj Nikolaj Gogolj — 1943 Franc Rozman-Stane prišel na Koroško reorganizirat koroške partizanske čete.

St. Janž v Rožu

Nekoliko smo se zakasnilo s poročilom o prireditvi našega Slovenskega prosvetnega društva »Svoboda«, ki smo ji prisostvovali že dne 28. februarja. Ker je prav, da naš list obvešča o vseh pomembnejših dogodkih tudi iz naše vasi, hočemo to danes na kratko nadoknaditi.

Požrtvovalni mladi igralci in igralke našega prosvetnega društva so nas na pustno nedeljo prijetno iznenadili kar z vrsto šaljivih igrokazov, kjer smo se zares prav iz srca nasmejali. Burke »Doktor Vseznal«, »Zakleta soba«, »Kofe in tobak« so bile tako dobro podane, da smeja in odobravanja ni hotelo biti ne konca ne kraja. Prav tako so bili posrečeni ljubki plesni prizori s petjem.

Z našo vedno lepo slovensko pesmijo so že v začetku prireditve odlično postregli domači pevci pod spretnim vodstvom centralnega pevovodje Pavleta Kernjaka. Dobro zapete pesmi so udeleženci, ki so napolnili dvorano pri Tišlerju, sprejeli z velikim navdušenjem in priznanjem.

Lepi popoldne bo ostal vsem številnim gostom, mladini in starim, še dolgo v prijetnem spominu in le želimo, da bi nas spet kmalu povabili na kakšno prireditev.

Obvestilo našim pevcem

Pevovodje, ki so zadnje četrtke prihajali v Celovec ter so se želeli v zadevah petja porazgovoriti s svojim centralnim pevovodnjem Kernjakom, ki niso našli v svoji poslovalnici. Prav tako so ga nekateri zbori zamenjali, da bi prišel in vadil petje. Med tem je pevovodja Kernjak pisal in želi, da vsem pevovodjem in pevcem pojasnimo, zakaj se ni mogel pojaviti. Pevci naj vedo, da njihov centralni pevovodja ni izgubil veselja in poguma za naše nadaljnjo in uspešno pevsko gibanje, temveč mu je za nekaj časa onemogočila delovanje gripa, ki je prav tako tudi »španska«. Čim bo ozdravel, in to upamo v najkrajšem času, bo spet nadaljeval svoje delo.

Uspehi, ki so bili doseženi v letošnji zimski sezoni, pravzaprav v prvem začetku bolj tehniškega značaja, so zadovoljivi in pomenijo v kvalitativnem pomenu lep napredek. Za dobro fundacijo pevskega zbora je seveda nujno potrebna izobrazba pevske tehnike, kar seveda v začetku ne kaže vidnih uspehov in povzroča posameznikom tudi nemajhne težkoče. Toda pogum velja in z dobro voljo bomo z našimi talenti utirali pot od uspeha do uspeha. Čeprav je pozimi za vaje več časa, so pa za to v drugih letnih časih ugodnejše poti in če smo fantje mladi ter za našo pesem navdušeni, bomo premostili vse težkoče.

Po naši zemlji

Zborovalke Zveze slovenskih žena na izletu ob Vrbskem jezeru in v Sekiri

Prva pomlad gre preko polj, žvrgolenje prvih prtičev pevcev jo oznanja svetu, sonce, veter in topel dež, vse sladko in toplo kakor božajoči materini poljubi nas omamljajo. Drhti pritajeni dihi zemlje, ki hrepeneče čaka pluga in semena, vse to kipeče veselje, ki se čuti pri vseh, ta pomladni zrak, osvežujoč in opojen od vsega, kar se bo v kratkem spremenilo v zelenje, cvet in plodni klas, vse priča o vstajenju. Vstaja novo bujno, krepko življenje, pomlad koraka od vzhoda do zahoda in obuja vse k upanju, tudi človeka in mrka srca, utrujena vsled vsakdanjih tug, dviga iz trpljenja in temnic v boljše življenje polno sadov in v uro hrepeneče pričakovane sreče.

Ni moglo biti drugače, da je tak pomladni dan vzdramil naše žene, ki so, kar lahko s ponosom trdimo, prav številno prihitele iz vseh naših dolin na občni zbor svoje organizacije Zveze slovenskih žena. Bilo je vzpodbudno, ko si lahko opazil naše mamice, prekaljene v trpljenju in de-

lu, naše gospodinje od mlajših, ki so šele v pričetku svojih odgovornih poklicnih dolžnosti in do mamic, ki jim je delo, skrb in ljubezen do spolnjenanja dolžnosti razoralo čelo, kakor v jeseni razorane prahe, vendar z jasnimi in izraza polnimi očmi, v katerih najde otrok svoj raj. Prišle so na občni zbor, kljub vsem zaprekam, natolcevanju in nasprotovanju nazadnjaških sil in jasno pokazale, da vedno bolj razumevajo novi čas ter se vključujejo v njega in hočejo biti deželne pridobitev napredka in sodelovati zraven.

Dopoldne so se na svojem zboru poglabile v resno razpravljanje o važnih in pomembnih zadevah, o nalogah in smernicah svoje organizacije. Za popoldne pa jim je Zveza slovenskih žena pripravila nad vse prijetno presenečenje.

Z dvema nabito polnima avtobusoma so priredile izlet v novi Zadrugi dom v Sekiro. Peljale pa se niso iz Celovca naravnost v Sekiro, temveč so krenile okoli Vrbskega jezera, kar so vse hvaležno spre-

lu, naše gospodinje od mlajših, ki so šele v pričetku svojih odgovornih poklicnih dolžnosti in do mamic, ki jim je delo, skrb in ljubezen do spolnjenanja dolžnosti razoralo čelo, kakor v jeseni razorane prahe, vendar z jasnimi in izraza polnimi očmi, v katerih najde otrok svoj raj. Prišle so na občni zbor, kljub vsem zaprekam, natolcevanju in nasprotovanju nazadnjaških sil in jasno pokazale, da vedno bolj razumevajo novi čas ter se vključujejo v njega in hočejo biti deželne pridobitev napredka in sodelovati zraven.

Dopoldne so se na svojem zboru poglabile v resno razpravljanje o važnih in pomembnih zadevah, o nalogah in smernicah svoje organizacije. Za popoldne pa jim je Zveza slovenskih žena pripravila nad vse prijetno presenečenje.

Z dvema nabito polnima avtobusoma so priredile izlet v novi Zadrugi dom v Sekiro. Peljale pa se niso iz Celovca naravnost v Sekiro, temveč so krenile okoli Vrbskega jezera, kar so vse hvaležno spre-

Ledenice

Občinske volitve so za nami in sedaj lahko na podlagi izida ugotavljamo, kaj ni bilo prav in kaj bi bilo prav. Za izkušnjo so lahko nekateri bogatejši. Kljub povezavi celotne reakcije od VdU-ja do KLS-a so jim računi spodleteli. Pri vsem tem je za obžalovati, da so pri tej priložnosti tudi sicer pošteni ljudje dali svoje ime na razpolago zmesi šovinistično reakcionarne stranke v golem računanju števila glasov od zadnjih volitev. Pokazalo pa se je jasno, da mišljenja ljudstva ni mogoče zajeti v številkah, kar je prišlo nedvoumno do izraza pri teh volitvah. Volivci niso nasledili, ljudje niso oddali svojih glasov listi, kjer so kandidirali tudi ljudje mišljenja komaj minule dobe, ki še živo spominja na brezobzirne izselitve in druge nepozabne grozote nasilja.

Slovenci smo se seveda čudili in nismo mogli razumeti, da je med to družino kandidiral tudi en izseljenec. »Naš tednik-Kronika« je zapisal, da je »Slovenski vestnik« napadel tega izseljenca, toda sami smo se prepričali, da ni bilo tako. Brali smo sami, kaj je bilo napisano v »Vestniku« in lahko ugotavljamo, da »Vestnik« ni napadel osebe in žalil njene časti, pač pa je pravilno izrazil svoje začudenje, kako more človek, ki je zaradi svojega narodnega prepričanja toliko pretrpel, dati svoje pošteno ime na listo, kjer kandidirajo tudi pristaši najbolj šovinistične stranke VdU-ja, kar seveda ne moremo razumeti. »Vestnikovo« začudenje je bilo upravičeno in so to ljudje tudi pravilno razumeli. Izid volitev je pokazal, da se naše ljudstvo ni dalo vpreči v voz šovinistične reakcije ter da jo odklanja. Če pa je »Tednik« drugačnega mnenja in mu je razumljivo, da bi volivce silili v nam popolnoma tuj in sovražen tabor, potem je pač to znak, da vodstvo KLS-a želi tja.

Želinske pri Trušnjah

Še teden dni pred občinskimi volitvami so v vsej naši okolici govorili, če bodo zmagali šovinisti OVP in VdU na združeni listi pod krinko »Heimatliste«, da bo že prihodnjo nedeljo v šoli in cerkvi vse nemško. Toda volivci so drugače mislili. Zavestno, tiho in mirno so izpolnili svojo dolžnost. Šli so ni voliče in zaupali svoje glasove tistim možem, od katerih pričakujejo, da se bodo poleg prevzetih drugih dolžnosti zavzeli tudi za enakopravnost vseh občanov brez razlike. V občini Važenberk je zmaga socialistična stranka.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo Loga ves bo v nedeljo, dne 4. aprila 1954 ob 15. uri gostovalo z igro

»KRIVOPRISEŽNIK«

v št. Janžu v Rožu pri Tišlerju.

Sodelovali bodo tudi logaveški pevci pod vodstvom pevovodje Aichholzerja. Vabimo k številni udeležbi!

jela na znanje. In zares, vožnja je bila prijetna. Mnoge še nikoli niso doživele tako lepe avtobusne vožnje. Komaj se je zasvetlikala še povečini sivo zaledenela jezerska gladina, že se je spontano izvila iz grl popevčica: »Pojdi z menoj veslat«. V začetku je bilo petje bolj plaho, nato pa so se pridruževali vedno novi glasovi in ljubke pesmice so kipele iz dna srca. Med tem pa sta avtobusa drvela ob robu jezera, obrobjenega z golimi vrbami in jagredi, ki so zdeli še nekoliko trudni po prestani zimi, vendar že vse pripravljeno, da se bohotno razzeleni. Iz zarjavelega lanskega listja ob obali so silili na dan številni zvončki, ki so tiho pozvali veliki dan vstajenja.

V najboljšem razpoloženju, v nepopisnem občutku sproščenega veselja, so se žene peljale mimo v tem času še tihih vasi Krive Vrbe, Poreč in Vrbe in so mnoge skoro prezrle, da sta avtobusa zakrožila okoli jezera in drvela mimo Otoka k cilju, v naš ponosni dom v Sekiro.

Tov. Milka Wieserjeva je s svojimi dekletki drage goste že čakala na balkonu ter ni pričakovala, da se bodo pojavili iz zgornje smeri.

V Zadrugi domu so žene občudovale prekrasno zgradbo. Niso se mogle dovolj nadiviti pestrosti in smotrno urejenosti ter z vsem ugodjem opremljenim prostorom in raznoličnosti barv. Pri svojem opazovanju so pokazale velik smisel za okus in zanimanje za moderno arhitekturo, ki kljub temu vpliva tako ugodno in domače. Zares so se žene, čeprav v vsakdanjem življenju nevajene tako modernega komforta, počutile v Zadrugi domu na mah popolnoma domače. Pač so še vzklile, koliko je mogla ta stavba stati in ponosne so bile na to, kaj vse zmoremo. Naš dom in naše okrevališče na jezeru, ki leži pod njim kakor na dlani in se svetlika kakor zrcalo izza belkastega in redkega zastora od vzhoda do zahoda, je vzbudil nedeljen ponos vseh žene.

Med tem pa je tov. Milka servirala za žene primerno okrepčilo, odlično kavo s pecivom. Nekatere so si privoščile tudi

Slovenska kmetijska šola Podravlje

Vabilo

Gojenci kmetijske šole Podravlje bodo za zaključek prvega tečaja priredili v nedeljo, dne 28. marca 1954, ob 9.30 uri

zaključno prireditev

Na prireditvi vabimo vse, predvsem pa starše in sorodnike gojencev!

Opozarjamo še na to, da bo v ponedeljek, dne 29. III. 1954 ob pol 3. uri popoldne celovški radio prinašal reportažo o prireditvi.

buteljko pristnega rizlinga iz Slovenskih goric. Umevno je, da dobra volja ni ponehala, ne, vedno bolj se je stopnjevala. Kar pri več omizjih so pričele popevati, med drugim tudi že ponarodele partizanske pesmi. Črnijeva mama in vse druge so bile vse v svojem elementu ob spoznanju, da praznujejo svoj ženski dan. Za presenečenje je poskrbela še mala Gerlindica Piskernik, ki je pogumno deklamirala besede o svobodi in lepšem življenju.

Lepo popoldne in zares nepozabno prijetno doživetje za naše matere in gospodinje, resnično sproščenje, sproščenje v pravem pomenu besede, je minulo. Tovarišica Hilda Ogrisova je bila na svojo armado ponosna in srečna, ko so ji žene ob slovesu izražale srčno in odkrito zahvalo za njen trud in prizadevanje. Zaradi te prisrčne hvaležnosti se tov. Hilda ni prevzela, temveč ji je udana in odkrita radost odražala z obraza, ker to je bila najlepša nagrada za njeno požrtvovalno prizadevanje.

Poslužujmo se knjig!

Knjiga, ki spada v vsako hišo, je »Slovenska kuharica«. Posebno dobrodošla pa bo še tam, kjer se pripravljajo na bodočo nalogo mlade hčerke, bodoče gospodinje. Knjiga obsega čez 700 strani, stane pa 95 šilingov.

Cena naj vas nikakor ne moti, saj je knjiga vezana v platno, opremljena z barvnimi slikami, zelo bogata po vsebini, in zato vredna še več. Poleg vsega tega pa ima knjiga trajno vrednost in predstavljala zaklad za vsako gospodinjico.

V prodaji imamo tudi peti del Zbranih spisov Ivana Cankarja. Kdor se je nametil kompletirati zbirko Cankarjevih spisov, naj si čimprej zagotovi tudi peti del.

Tudi ostalim, ki mogoče še nameravajo zbrati vse Cankarjeve spise, je dana možnost, da si to zbirko uredijo. Doslej ima knjigarna »Naša knjiga« v prodaji pet delov te zbirke, v naslednjih mesecih pa bodo sledili še ostali deli. Odločimo se čim prej in nabavimo si dela našega največjega pisatelja. Knjige te zbirke so vezane v platno in stane posamezna knjiga 32 šilingov.

Knjige lahko naročate tudi po pošti. Na dopisnico napišite svoje želje in v vaše zadovoljstvo vam bo postregla knjigarna »NAŠA KNJIGA« V CELOVCU.

Mednarodna razstava fotografij v Ljubljani

Zveza foto- in kinoamaterjev Slovenije pripravlja V. mednarodno razstavo umetniške fotografije, ki bo v času od 25. aprila do 23. maja v Ljubljani. Podobna razstava je že lani vzbudila veliko zanimanja v vrstah fotoamaterjev najrazličnejših držav in tudi letos kaže, da bo mednarodna udeležba kar razveseljiva. O tem najbolj zgovorno priča visoko število prijavljenih razstavljalcev. Poročajo, da je že doslej poslalo svoja dela Zvezi foto- in kinoamaterjev Slovenije okoli 550 avtorjev iz tridesetih držav. Izmed poslanih fotografij, katerih število je doseglo 2500, bo žirija odbrala za razstavo kakih 300 najboljših del črno-bele in barvaste fotografije in jih na razstavi dala v presojo svetovni javnosti. Obiskovalci razstave si bodo ob tej priložnosti lahko nabavili dragocen spomin v obliki razkošnega almanaha, ki bo vseboval kakih šestdeset reprodukcij najboljših fotografij svetovnih in domačih avtorjev, ki bodo sodelovali na razstavi.

Razumljivo je, da se za to razstavo posebno zanimajo foto-amaterji Jugoslavije. Zato je temu primerna tudi njihova udeležba med razstavljalci, saj je okoli 120 ljubiteljev fotografije iz vseh jugoslovanskih republik poslalo svoja najlepša dela.

Nada Vidmarjeva gostuje v Celovcu

Trenutno predvajanje Verdijeve opere »La Traviata« v gledališču je brez dvoma višek gledališkega ustvarjanja zadnjih let v Celovcu. Opera, ki ji je napisal libreto F. M. Piave in vsebuje povest o lahkoživih bolehnih Violeti Valery, ki se iz ljubezni do Alfreda Germonta odpove svojemu lahkotnemu življenju in na prošnjo Germontovega očeta prav tako iz ljubezni do svojega Alfreda prinese žrtev odpovedi, je polna glasbenih lepot, ki pridejo do izraza tako v orkestru kakor predvsem v pevskih partijah.

Premiera v režiji Odo Rueppa, pri kateri je vodil orkester Otto Eisenburger, zadnji petek je bila edinstveno doživetje. Leta sem v celovškem gledališču publika ni slišala sopranistke kakor je Nada Vidmarjeva, ki v vlogi Violete Valery ni do-

kazala le svoje čudovite, skoro neprekosljive pevske umetnosti — tako v čisti intonaciji kakor v žarovitih koloraturah —, temveč tudi svojo veliko igralsko umetnost. Le v precejšnji razdalji od nje sta se uveljavila kot gosta iz Gradca Lajos Slavik v vlogi Alfreda Germonta in Karl Weber kot oče Germonta, medtem ko so ostale manjše vloge izvajali člani celovškega gledališča.

Dobro uspela predstava je bila v prvi vrsti uspeh odlične umetnice ljubljanske opere Nade Vidmarjeve, ki je za svoje izvajanje žela nepopisno odobravanje navdušene publike. Koroški Slovenci znani umetnici, ki jo poznamo že iz njenega gostovanja s slovenskimi pesniki in pisatelji, čestitamo k njenemu čudovitemu uspehu.

Avstrijske glasbene izdaje razstavljene v Ljubljani

Kakor smo v zadnji številki poročali, je bila v Beogradu odprta razstava avstrijskih muzikalij. Podobno razstavo pa so pretekli teden izročili namenu tudi v Ljubljani, kjer v Narodni in univerzitetni knjižnici prikazujejo kakih 900 različnih del iz glasbe, ki so izšla pri petnajstih avstrijskih založbah.

Otvoritve razstave, ki bo odprta do 7. aprila, se je poleg številnih predstavnikov kulturnega in javnega življenja udeležil tudi podpredsednik Ljudske skupščine LRS Ferdo Kozak, medtem ko je razstavo odprl Julij Betteto, ki je ob tej priložnosti poudaril, da je namen te razstave poglobiti kulturne stike med Avstrijo in Jugoslavijo. Dejal je, da je prav glasba ena od tistih umetnosti, ki najbolj pripomore k medsebojnemu spoznavanju in zbliževanju narodov ter miroljubnemu sodelovanju med njimi.

V imenu avstrijskih gostov se je za pričetni sprejem zahvalil vodja delegacije ministerialni svetnik dr. Wilhelm Wallenstein in dal izraza upanju, da bodo medsebojni stiki med Avstrijo in Jugoslavijo postali še bolj živahni. Izrazil je svoje za-

Jugoslovanski spomenik za Združene narode

Beograd. — Jugoslovanski kipar, mojster Avgustinčič je te dni dokončal spomenik, ki ga podarja Jugoslavija, da bo stal pred stavbo Združenih narodov v New Yorku. Spomenik bo vlit v bronu in predstavlja ženo na konju, ki drži v rokah globus in oljčno vejico. S podstavkom vred, ki bo iz rdečakatega granita, bo spomenik visok 16 metrov. V Ameriko ga bodo prepeljali s posebno ladjo.

„Slovenski oktet“ nas pozdravlja

Pred nedavnim smo v našem listu poročali, da se je znani »Slovenski oktet« iz Ljubljane odpeljal na štiritedensko turnejo po Holandski, Belgiji, Franciji in Angliji. Vsem, ki smo leta 1952 imeli priložnost poslušati prelepo petje izbornih pevcev okteta, ko je gostoval na Koroškem, je to doživetje ostalo v nepozabnem spominu. Pa tudi pevci sami se radi spomnijo nastopov pri nas, o čemer pričajo po-

Holandske 1952
Vsem prijateljem in znancem
Slovenskega, prvega slovenskega oktet
lepe pozdrave iz naslednje uspele
turnee. Hvala vam za vse
dobrote, ki ste nam jih
poslali. S spoštovanjem
Korošci

zdravi, ki so jih poslali s svoje sedanje turnee na Holandskem in kjer pravijo:

Vsem prijateljem in znancem Koroščem pošilja Slovenski oktet lepe pozdrave iz navdne uspele pevske turnee.

Prisrčno se pevcem zahvaljujemo za njihove pozdrave in jim želimo še mnogo uspehov v mojstrskem predvajanju prelepih slovenskih pesmi.

NOVE KNJIGE

JUGOSLAVIJA

Ivan Cankar, Študije o njegovem delu in življenju, spomini nanj. Lojz Kraigher (Cankarjeva založba Ljubljana, 740 str., ppl.)

To je prvi del obširnega dela, ki ga je o našem največjem pisatelju, njegovem življenju in ustvarjanju, zasnoval Cankarjev prijatelj Alojz Kraigher. On, ki je zvesto spremljal Cankarjevo umetniško rast, ki je bil priča njegove človeške usode, je mogel in smel tako globoko posvetiti v podrobnosti pisateljevega življenja in priti do novih dognanj, s katerimi marsikaj Cankarjevega pokaže v drugačni luči. Saj nihče drugi ni bolj poklican, da pokaže velikanski pomen Cankarjevega dela, kot pa on, ki je bil njegov prijatelj in zvesti spremljevalec ter ga „druži s prvokom slovenske proze isti svetovni in politični nazor...“

Svoje obširne in globoko zajete študije se je Kraigher lotil z veliko ljubeznijo ter z vztrajnim in potrpežljivim poglavljanjem v svet Ivana Cankarja ustvaril delo, ki bo prikazovalo našega pisatelja-velikana le še bolj veli-

AVSTRIJA

Das Glück wohnt in den Wäldern. Lorenz Mack (Paul Zsolnay Verlag Hamburg-Wien, 262 str., pl., 62 šil.)

Mladi koroški pisatelj Lorenz Mack iz Borovlj je v tem svojem romanu — njegovem prvem večjem literarnem delu — pokazal mnogo tistih odlik, ki bi jih od začetniškega dela navadno ne pričakovali. Kakor je snov romana zajeta iz resničnega življenja, tako je tudi jezik poln življenjske volje in neumorne ustvarjalnosti. Težko je soditi, kaj je avtorju bolj uspelo: ali globoko občutena ponazoritev narave in njenih lastnosti, ali pa mojstrsko podani prikaz neizprosne borbe umske in telesne sile človeka za obstoj proti naravi in za srečo proti usodi. Tako enemu kakor tudi drugemu je umetniška moč pisatelja vtisnila svojstven pečat dovršene popolnosti. Vsekakor je napravil Lorenz Mack s svojim romanom razveseljiv korak naprej na poti pisateljskega ustvarjanja in da slutiti še marsikatero literarno presenečenje.

Anton Ingolič:

Žeja

»Da, da,« je Munda živahno pritrdil. »Kmalu bo njena zadeva dozorela in tedaj boste imeli samo mene za soseda.« Munda je Dobnika pomenljivo pogledal. »Njeno ni dosti vredno, a drži se mojega in potreben mi je še en viničar, zato bom kar jaz kupil. Kmalu bo treba razpisati dražbo.« Pomolčal je, si potegnil s kratkimi rokami preko čela in nadaljeval. »Pod vami, prav v grapi pa imate za soseda Pulka, kočarja, večina njegove zemlje leži ob onstran na Sladki gori. Nanj morate paziti, rad obere tujo jablano in tudi v vinograd gre.«

»Kaj pa ostali posestniki Vinskega vrha?« je vprašal Dobnik, ko je Munda upehan obmolknil.

»Onstran mojega leži posestvo trgovke Koreske, ki jo gotovo poznate, ona ima skoraj polovico Vinskega vrha. Na vrhu nad mojim in njenim je še krpa zemlje starega preužitkarja Turkuša, ki je sicer miren človek, toda čudan. Na zapadnem pobočju pa leži velik travnik ilovškega župnika. Vidite, to smo ljudje, ki imamo tale čeden griček!«

Munda je pokazal z roko predse. Iznad gozdov se je dvigal kopasti vrh, zasajen s sadovnjaki, vrh njega je stala borna kočica, malo niže pa nekoliko večja hiša z razdrapanim gospodarskim poslopjem.

»Vidite, tam zgoraj je kočica čudaka Turkuša, pod njo pa Jusovkina. Vaša hiša leži na drugi strani griča, tudi ostalih od tod ni videti.«

»Vinograda ni nobenega videti!«

»Seveda ne, saj leže na vzhodni in južni strani!«

Dobnik je še vprašal to in ono. Svet se je začel dvigati. Kmalu se je od kolovoza odcepila ozka pot naravnost v gozd. Tu sta obstala in počakala Slaparja in Mundovo, ki sta nekoliko zaostala. Ob razpotju je stal na kamenitem podstavku kip svetnika v naravni velikosti.

»Kakšnega svetnika pa imate tu pod gozdom?« je vzkliknil Slapar, čim ga je zagledal.

»To je naš patron sv. Urban!« mu je Mundova živahno odgovorila. »Poglejte, gospod doktor, ali ni kakor živ?«

Stopili so k sohi.

Sv. Urban je imel razkošno nagubana oblčila, ki so bila nekoč pisano pobarvana, zdaj pa niso imela prave barve. Kljub temu je svetnik stal na svojem nizkem podstavku še dokaj dostojanstveno. V desnici je držal kelih, ki se mu je še poznalo, da je bil nekoč pozlačen, v levici pa grozd z debelimi jagodami; glavo je nosil

pokonci, papeška tiara na njej je že zgubila svoj zlati sijaj, lase je imel temne, oči globoke.

»Ko sem bila še otrok,« je pripovedovala Mundova, »sem često šla tod mimo, a vselej, kadar sem stopila naglo iz gozda, posebno v mraku, sem se ga ustrašila.«

Slapar se je takoj navdušil zanj. »Poglejte ga, kako napija mimoidočim, Vinskemu vrhu in vsem haloškim vrhom okoli sebe! Grozd pa plaho stiska k sebi, kakor bi se bal, da mu ga kdo ne izmakne.«

Munda ni imel kaj reči k sv. Urbanu. Že tolikokrat je šel tod mimo, a ob pogledu nanj ga ni nikoli obšla kaka posebna misel. Ko mu je bilo dovolj počitka, je predlagal, da so nadaljevali pot.

Skozi gozd so stopali še zložneje. Munda se je preveč upehal, da bi mogel govoriti, a njegova žena se je razživila. Pripovedovala je o Haložanih, o njilovem življenju in njihovih običajih.

»Tako, na vašem smo!« je Munda na lepem vzkliknil. »Čeden gozd je, ali ne?«

Dobnik se je ozrl. Lepe bukve so rastle naokoli. Na gladkih deblih so se bleščale sončne lise, tudi na tleh, ki so bila na redko nastlana s preperelim listjem, je migotala sončna luč. Bilo mu je, kakor da so mu noge lažje, kar stekel bi bil po poti, ko bi bil sam. Ni slišal, kaj mu je govoril Munda in o čem sta se pomenkovala Slapar in Mundova; srce mu je močno bilo,

lica so mu gorela in oči so se mu kopale v bogastvu, ki je bilo njegovo.

Ko so prišli iz gozda, mu je Monda pokazal svojo zidanico, a Dobnik se je s pogledi ustavil na manjši, s slamo kriti kmetški hiši pod visokima topoloma.

»Onale je moja, ne?« je vprašal ves iz sebe.

»Da, tista hiša je vaša. Sadovnjak sega tjale do mojega, tu na levi so njive, ali ložine, kakor tu pravijo, na oni strani pa leži vinograd.«

Na razpotju, kjer se je odcepila pot naravnost skozi sadovnjak k hiši, so se ustavili.

»Ko bosta uredila s Svenškom, pridita k nam,« je Munda povabil Dobnika in Slaparja, ki sta se poslavljala. »Sicer pa, gospod doktor,« je čez hip dejal Slaparju, »vi lahko greste z nama, saj nimate pri Svenšku opravkov.«

Slapar se ni obotavljal. »Saj res, svoje sem napravil na dražbi, zdaj je Dobnikova naloga, da nam pridela čim boljše žlah-tino!«

S posebnim ugodjem je Dobnik ugotovil, da je hiša večja, kakor si jo je predstavljal po opisu, ima majhno kolarnico, pred hišo stoji koruznjak, streha je dobro ohranjena, vodnjak kar pri roki, vrt precej velik, gnojišče dovolj daleč. Pred hišo je še toliko ravnega sveta, da bo mogoče postaviti gosposko hišico in urediti vrt okoli nje.

PRIJATELJSTVO

Okna na hišah so bila nizka, med uličnim tlakom pa je rasla trava. Ulica se je imenovala Ciganski okraj, čeprav niso v njej stanovali le Cigani, ampak tudi drugi prebivalci. Kljub temu se je imenovala Ciganski okraj.

Vsako spomlad smo se nikali. Najspretnejši med nami je bil Žika, ki je navadno pasel koze ob progi. Imel je rumeno frnikolo (kroglico). Zatrjeval je, da je iz jantara. Nismo vedeli, kaj je jantar, a verjeli smo mu, ker je bila to najlepša frnikola v naši ulici. Žika je skozi njo gledal sonce in je tudi nam včasih dovolil pogledati, zato smo mu morali dati po eno navadno frnikolo.

Skozi Žikin »jantar« je najraje gledal kuštravi Jakob, čigar oče je popravljaval kolesa in dežnike in nam je dajal žico, da smo iz nje izdelovali puščice. Jakob je zatislil eno oko, pred drugim pa »jantar« tako dolgo vrtel, da ga je moral Žika večkrat opomniti.

Nekega dne, ko je bila ulica polna vrabcev in otrok, je Jakob rekel Žiki:

— Daj mi »jantar«, da pogledam skozenj.

— Ti mi pa daj frnikolo, je rekel Žika.

— Saj jo imam v žepu, dam ti jo, ko se nagledam.

Žika je izročil stekleno frnikolo Jakobu. Jakob se je obrnil proti soncu in začel gledati skozi steklo. Ves čas je molčal, le z drobnimi prsti je nenehno obračal kroglico.

— Dovolj si gledal. Daj mi frnikolo v plačilo, mu je rekel Žika.

Jakob mu je dal zeleno frnikolo.

— Ta frnikola ni dobra, je vzkliknil Žika.

Vsi smo se zbrali okrog njiju.

— Ogoljufal si me. Mar ne vidiš, da je frnikola odrgnjena.

Jakob je molčal. Žika je vrgel frnikolo ob tla in jo zdobil. Nato je zamahnil in primazal Jakobu klobot. Nastal je pretep, v katerem je malemu Jakobu slaba predla. Od tega dne ni nihče več gledal skozi »jantar«.

Nekaj dni je deževalo. Potlej so prišli Nemci. Jakobu, njegovim bratom in staršem so pripeli rumen trak okrog roke. Z ostalimi Židi vred so jih zaprli v skladišče blizu mlina, kjer smo navadno zbirali pšenico za liščke. Jakoba smo vdieli le zvečer, ko je hodil z mlinskega dvorišča po vodo.

Žika ni več pasel koze ob progi. Tudi njega in njegove starše so Nemci odgnali na nogometno igrišče.

Nekdo nam je rekel, da je Žika izgubil svoj »jantar«. Vélja, Ivo in jaz smo preiskali vse ulice, po katerih so gnali Cigane na igrišče. Frnikolo smo iskali več dni,

pa je nismo našli. Nekega večera sem stal pred mlinom. Videl sem Jakoba, ko je šel z vrčem k vodnjaku.

— Ali hočeš frnikolo?, me je vprašal.

Molčal sem.

— Ena naj bo tvoja, drugo odnesi pa Žiki. Tole modro mu daj.

Naslednjega dne sem zgodaj vstal in čakal pred hišo, da bi Žiki izročil modro

frnikolo. Čakal sem zaman. Tega dne Ciganov niso gnali na igrišče. Nato sem se napotil h gimnaziji, kjer so v kleti spali Cigani. Ob ograji Veljinega doma sem videl rumeno nogavico, v katero je Žika spravljaval frnikole. V nogavici sem našel tudi »jantar«. Pogledal sem skozenj v sonce, potem pa sem frnikolo hitro spravil v žep.

Šel sem k skladišču, kjer so bili zaprti Židje in premišljeval, ali naj podarim »jantar« Jakobu, ali naj ga vrnem Žiki, ali naj ga pa obdržim.

Sklenil sem ga dati Jakobu.

Dolgo sem stal pred skladiščem. Vrata so bila odprta, nikogar ni bilo v njem... Jakoba ni bilo. Nato sem začel iskati Žiko in ljudi sem spraševal, kje so Cigani in Židje.

Vrnil sem se domov in spravil »jantar« v leseno puščico, v katero sem navadno spravljaval svinčnike, peresa in radirke.

Nikoli več pa nisem skozenj gledal v sonce. Nikoli več nisem videl Žike in Jakoba.

Starka in volk

Nekoč je šla starka na polje, pa srečala volka.

»Oho, zdaj te bom pa pojedel!« pravi volk veselo.

»Nikar striček,« reče starka volku. »Ti pridi rajši k meni, pa ti bom rajši dala svoje tri sinove, ki so mladi.«

»Dobro, prišel bom. Toda kako je ime tvojim sinovom?«

»Prvemu je ime Trdota, drugemu Mehkoba in tretjemu Nebo.«

Volk se je polakomnil njenih sinov in starico pustil. Ko je starka prišla domov in se je znočilo, je pripravila posteljo in legla. Ko je sredi noči prišel volk in začel razgrajati okoli hiše, obstane pri vratih. Toda ko vidi, da so zaprta skoči na okno in začne klicati:

»Starka, starka, daj mi Trdoto!«

»Trdo je starka zaprla vrata!« pravi starka v sobi.

»Starka, starka, daj mi Mehkobo!«

»Mehko je starka postlala posteljo!«

»Starka, starka, daj mi Nebo!«

»Starka ne bo več šla sama na polje!«

Volk je zdaj videl, da ga je starka prevarila. Odšel je v šumo z dolгим nosom.

UGANKA

Brez mene ptica ne more leteti, pisar me tudi mora imeti.

(Oro)

Pridi, pridi, ti lepa pomlad!

Prav tako smo vzdihovali pozimi, ko nas je zeblo in smo se potolažili le pri peči, ki nas je grela. Ker pa smo mladi, nam je soba vedno pretesna. Radi smo na prostem, zunaj, kjer je vedno čist zrak, kjer smo se sankali ali pa smučali. Morali smo pa seveda kmalu zopet v sobo, ker je bil dan vedno zelo kratek. Vedno smo si želeli pomladi, ki je zdaj res prišla.

Pričenja se nova doba, doba veselja, doba sonca in cvetlic. Takoj, ko je zginil sneg, so se ob potočkih in krajih, kjer je bolj mokro, pojavili oznanjevalci pomladi, zvončki. Zazvonkljali so svojo tiho pesem v pozdrav pomladi. Ko jih opazujemo, se nam zdi, da tudi nam hočejo nekaj povedati. Kaj nam hočejo povedati, tega nam pa ne bo težko uganiti. Pravijo, da naj se z njimi vred veselimo pomladi.

Zvončki so privabili s svojim tihim, a tako veselim in nežnim zvonjenjem tudi druge cvetlice, ki ena za drugo odpirajo svoja zaspala očesca. Bregovi so zaživel. Rumenje trobentic jih krasi s posebnim čarom. Pod grmički in na obronkih se pojavijo modri jeterniki. Teloh krasi gozdove in obronke. Leskovje in vrbe krasijo rumene mačice, ki so polne rumenega cvetnega prahu. Veter se poigrava z mačicami in odnaša oblačke prahu. Čebele, ki so se tudi prebudile iz zimskega spanja, začenjajo s svojim delom.

Posebno veselje prinese pomlad deklam, ki posebno ljubijo cvetlice. Rado razveselijo svoje mamice z lepimi šopki. Cvetlice pa seveda ne trgajo po nepotrebnem, ker vedo, da se vsaka cvetlica veseli svoje rasti in lepote. Potrebne so tudi če-

belam, ker jim nudijo hrano in vosek. Fantje pa najdejo zabavo v mnogih igrar, ki jih pozimi niso mogli igrati.

Tudi ptice selivke se vračajo. Živ-žav se poveča. Vrabec se bojuje s škorcem za hišice v jablani. Vrabec, ki si je hišico prislal preko zime, se mora končno vdati. Valjenje se prične. Tudi domača kokoš kmalu prižene svoje male piščančke na toplo sonce. Skrbno jih varuje pred sovražniki in če jih le malo zebe, kar povedo s svojim milim čiv-čiv, jim nudi s svojim perjem toploto.

Vse to in še marsikaj lepega o ljubi pomladi nam pripoveduje tudi naša naslovna risba, delo priznanega slikarja Ivana Pengova. Našo mladinsko stran »Mlada njiva« bodo odslej vedno krasile take risbe — spomladi ta, za vsak letni čas pa druga.

Tu čakajo tedaj njega in njegovo rodino srečni dnevi mirnega oddiha.

Počasi se je bližal hiši. Vežna vrata so bila na stežaj odprta. Stene so se bleščale v soncu, a iz vežnih vrat je grozila tema.

Stopil je v temo. Sredi veže se je ustavil in se neodločen oziral okoli sebe. Vrata v kuhinjo so bila odprta. Kuhinja je bila tesna, zakajena in ni imela štedilnika. Na levo so vodila razpokana vrata najbrž v zadnjo hiško, na desno podobna vrata v prednjo sobo. Tja se je namenil. Ker je slišal v sobi glasove, je potrkal, a vstopil je ne da bi čakal na odziv.

Svenškovi so sedeli pri obedu.

Čeprav je bilo v sobi dovolj svetlo, ni Dobnik prve hipe nikakor dobro svetločil, le to je videl, da se v kotu za mizo tišči okoli velike skleda kup otrok, ki so se ob njegovem vstopu prestrašili in po vrsti odložili žlice. Ni našel takoj besede, s katero bi jih nagovoril. Tudi Svenškovi so molčali. Prva se je zganila Svenšca. Kakor v strahu je potegnila k sebi najmanjšega otroka, da je zajecal. Tisti hip je planil pokonci Tinč, izbuljil oči v prišleca, zakrilil z rokami in bolestno zajecal: »Aao... aao...!«

Šele tedaj se je Svenšek dvignil.

»Dober dan!« Besedo »gospodar« je pozrl. To ga je še bolj zmedlo.

Dobnik je ozdravil: »Dober dan! Bog vam blagoslovi, če jeste!«

»Dober dan, gospod,« je zašepetala Sven-

šca, vstala in potegnila za seboj Urško, ker je začela kremžiti.

»Otroci,« se je Svenšek okrenil k mizi, kakor da se je ta hip prebudil iz težkega sna, »otroci, to so naš gospodar. Poljubite jim roko!«

Še preden so se otroci dvignili, je stopila Svenšca k Dobniku, ga prišla za roko ter se dotaknila njegovih prstov s svojimi suhimi ustnicami. Dobnik je roko takoj umaknil, toda na njej je že lepel prvi poljub njegove viničarke. Medtem so se preplašeni otroci pricerjali okoli mize. Mati jim je zadnje dni čisto naročala, da bodo morali poljubljati gospodu in gospe roko, kakor delajo viničarski otroci; sveto so ji obljubljali, da bodo to storili, vendar jim je zdaj bilo preveč nenavadno, da bi stopili h gospodu, ki je bolj podoben učitelju kot gospodarju, in mu poljubili roko. Prva se je odločila Tilka. Toda preden se je prerinila k Dobniku, je ta že prišel do besede.

»Kaj pa mislite?« je zaklical rdeč v obraz. »Rok mi ne boste poljubljali, ne otroci, a tudi ne...« Še bolj se je zmedel, saj ni vedel, kako naj kliče viničarko. Ker ni našel pravega naziva, je negotovo nadaljeval. »Nihče mi ne bo poljubljaval roke. Deklica, kar ostani pri mizi, tudi vi drugi sedite!« Polagoma se je osveščal. Stopil je korak bliže in nadaljeval naravnost: »Sedite in jejte!« Videl je, da imajo v lončeni skledi krompirjevo juho. »Juha bo mrzla, počakal bom!«

Svenšek je nekaj ugovarjal, češ da se bodo že najedli, a Dobnik, ki je že imel v oblasti svoje besede in svoja čustva, je vse po vrsti spravil nazaj za mizo. Svenškovi so naposled posedli in v zadregi spet začeli zajemati. Dobnik je sedel k peči. V sobi je zavladal mučen molk, slišalo se je le škrobotanje z žlicami.

Dobnik se je oziral po sobi. Čim dalje se je ogledoval, tem bolj mu je bilo neprijetno. Odkril je revščino, kakršne ni pričakoval. Razen razjedene mize s klopmi naokoli so stale v sobi dve postelji iz slabo pobarvanih desk in stara razmajana omara. Pod je bil vejest in na mestih že močno preperel, nenavadno bele in skoraj gole stene so še stopnjevale revščino sobne opreme. Dobniku se je za hip zazdelo, kakor da je tudi družina okoli mize le del opreme. Nekdanji gospodar, oblečen v raztrgan zimski suknjič, se je s pepelnatim obrazom topo sklanjal nad mizo, nekdanja gospodinja v izprani modri obleki je zajemala v večjih presledkih, kakor da razmišlja nekaj težkega. Otroci, od širokoličnega fanta v kotu do drobnega dekletca ob materi, pa so nosili na žlicah več strahu kakor juhe. Dečki so bili v raztrganih srajcah, deklice so imele svoje tanke obleke narejene iz materinih, že ponošenih oblek. V sobi ni bilo pravega zraka, čeprav je bilo eno okno odprto.

Svenšek je prvi odložil žlico in se okrenil k svojemu gospodarju.

»Lepo vreme ste imeli,« je začel. Šele ko je stavek izgovoril, se je zavedel, da ne govori dovolj spoštljivo, zato je ponovil. »Lepo vreme so imeli. Ni še vročine, a tudi mraza ni več.«

Zdaj je še Svenšca odložila žlico, ki jo je prej obrisala v predpasnik; vendar se ni vpletla v pogovor. Kmalu so tudi otroci drug za drugim položili žlice na mizo. Svenšca se je dvignila in odnesla prazno skledo, za njo sta se pognala Urška in Vanček. Ostali otroci so obsedeli na svojih mestih, kakor da ne vedo, kaj naj napravijo. Radi bi bili odšli, a bilo jih je strah iti mimo gospoda. Na klop jih je priklepala tudi radovednost; radi bi slišali, kaj se bo zgodilo. Saj o dnevu, ko bo prišel gospodar prvič in se bo dokončno odločila njihova usoda, sta oče in mati govorila vse zadnje dni in noči. Slednjič se je Svenšek okrenil k otrokom.

»Pojdite ven!« jim je velel z zamolklim glasom. »Naj pridejo mati!«

Otroci so se obotavljajoč odtrgali s klopi in se pobrali iz sobe.

Šele zdaj je Svenšek povedal, kar mu je bilo prišlo na misel že tedaj, ko je Dobnik gledal, kako in kaj jedo. »Včasih smo jedli ob nedeljah meso, klali smo na leto po dva prašiča; bili so časi, ko smo klali tudi tri. To je bilo tedaj, ko smo dobili za mošt po pet, šest dinarjev, zdaj še za kruh ni denarja. Težko je, težko!«

(Se nadaljuje)

Več in boljšo krmo

Da bo čez leto več mleka in v jeseni več mesa na prodaj, je treba skrbeti že sedaj. Skoraj povsod pri nas je treba preudariti, kako bomo povečali in izboljšali pridelek krme tako za poletno kakor tudi za zimsko krmljenje. Več krme skozi celo leto bomo dosegli s tremi ukrepi, in sicer:

1. Preorali bomo star, slabo donosen in zapleveljen travnik ter ga posejali z ovsom. Še bolje pa bo, ako bomo konec majnika posadili na njem silokoruzo. Na ta travnik je treba pred oranjem dati pošteno porcijo tomaževe žlindre in kalijeve soli, pozneje pa po potrebi tudi še nitramoncal.

2. Istočasno bomo zagnojili z mineralnimi gnojili najboljši travnik, ki ga imamo, da na njem povečamo in izboljšamo pridelek krme. 500 kg tomaževe žlindre in 200 kg kalijeve soli nikakor ne bo preveč, dobro pa bo, ako bomo pripravili tudi še nekaj nitramoncala z namenom, da ga bomo vrgli na travnik po prvi košnji. Na zimo pa mu bomo dali dobro preperel in vlečan hlevski gnoj.

3. Da spet izenačimo razmerje med travniki in orno zemljo, bomo zoranemu travniku po površini podobno njivo zasejali z deteljno-travno mešanico in ji dali kot zaščitni sadež oves ali pa slabo pre-

zimljeno ozimno rž. Zaščitni sadež nam bo prišel poleti ob pojevanju paše zelo prav za zeleno krmljenje. Tudi v tem primeru z mineralnimi gnojili ne bomo skopi, kajti tako uspešno kot sedaj v brazdo jih potem ne bomo mogli dati. Deteljno-travne mešanice lahko kupimo v za setev pripravnem sestavu. Vzeli bomo za lahke suhe zemlje mešanico št. 101, za težko zemljo v vlažnejših legah pa mešanico št. 102. Za hektar površine je potrebuje mo 25—27 kg. Zelo dobro pa bomo na-

pravili, če bomo k tej mešanici dodali še kakih 2—5 kg lucerne.

S temi tremi ukrepi lahko rečemo, da smo spomladi napravili za povečanje in tudi za izboljšanje krme svojo dolžnost, ki bo brez dvoma bogato poplačana. V gnojila vložen denar bo že ob koncu leta vrnjen z višjim pridelkom mleka in mesa.

Ti ukrepi so vsekakor cenejši od dokupovanja dragih krmil na zimo, kar hkrati pomeni, da so pot za pocenitev stroškov proizvodnje mleka in mesa.

Sedaj imamo prodajo poljskih pridelkov v rokah

Lanska jesen nas je presenetila z nepričakovanimi težavami pri prodaji krompirja. Padla ni samo cena, temveč je večina našega tržnega blaga našla ob najslabši ceni edino odprto pot v žganjarne.

Po resni presoji vzrokov bomo priznali, da imamo po naših vaseh skoraj vse udomačene sorte krompirja, da pa težko najdemo na eni vasi vagonsko količino ene in iste sorte prebranega krompirja, ki ga širni trg zahteva. Za kraje pa, kjer bi ta ugotovitev morebiti ne držala, pa razen izjem članov Južnokoroške semenarske zadruga povsod drži, da smo se za kupca zanimali

še, ko je bil krompir že zrel. Tedaj so bila že vsa tržišča nasičena z blagom iz Gornje in Nižje Avstrijske. Tamošnji kmetovalci so odkupne pogodbe že sklepali v mesecu juniju, ko so bili nasadi še v cvetju.

Po 15 letih je bilo lansko leto prvo, ko je o ceni in o odkupu krompirja sploh začel odločati kupec. Za naprej bo zato ena glavnih zapovedi za uspešno kmetovanje pridelovanje pravega blaga in njegova pravočasna ponudba. Če hočemo z našim krompirjem na širnem trgu še kaj pomeniti in doseči za njega kolikortoliko zadovoljivo ceno, potem

a) s a d i m o na vasi vsi kmetje eno in isto sorto tržnega krompirja (zaenkrat je to še vedno Böhmov rani — Allerfrüheste Gelbe),

b) n a r o č i m o takoj originalno seme (2500 kg na ha) ali pa zamenjajmo svoje sortno nečisto seme pri članih Južnokoroške semenarske zadruga za sortno čisto seme,

c) g n o j i m o krompirju izdatno tako s hlevskim gnojem kakor tudi z mineralnimi gnojili (na hektar 250 q hlevskega gnoja ter 500 kg fosfatnih gnojil, 300 kg kalijeve soli in 100—200 kg — kakor se bo v razvoju pokazala potreba — nitramoncala.

č) i š č i m o k u p c a za svoje blago, ko je nasad komaj odcvetel.

To so osnovni predpogoji uspešne prodaje pridelka v jeseni, hkrati pa — zaradi dobrega semena in izdatnega gnojenja — jamstvo za kolikortoliko zadovoljivo ceno. Ne pozabimo: Brez dobrega semena in izdatnega gnojenja so pridelovalni stroški krompirja — preračunani na kilogram gomoljev — še enkrat tako visoki, kakor pa ob dobrem semenu in gnojenju.

Povprečni premer prodanega okroglega lesa je na Koroškem padel na 26 cm, kar v osemidesetih od 100 primerov za-

Pogovor s čebelarji

Zadnjič sem sicer omenil, da se bomo tokrat pogovorili o drugem pregledovanju čebelnih družin, ker pa se to izvede šele koncem aprila, bi danes povedal še kaj o lepenkah in o krmljenju.

Izvršili smo torej prvo pregledovanje in ugotovili stanje naših čebelnih družin. V primeru, da se živež v panju krči, moramo takoj dodati dobrega medu ali pa sladkorja. Ako bomo krmili z medom, moramo tega najprej razredčiti v topli vodi, nikakor pa ne smemo pustiti, da bi tekočina zavrela, kajti s tem bi med izgubil vso svojo hranilno vrednost, ker vrenje uniči vitamine.

Paziti moramo na to, da ima vsaka družina na zalogi vsaj 2 kg živeža. Ako panj ne bi imel rezervne hrane, potem matica tudi ne bi prišla do tega, da bi legla jajčeca in tako bi družini pretela nevarnost pogina. Vse to pa le vsled pomanjkanja hrane. Prav tako se vsled pomanjkanja hrane zakasni tudi razmnoževanje, ki se v takem primeru vrši pogostoma šele potem, ko nudi hrano že narava sama.

Ko bomo opazili, da čebele stikajo po natrošeni žagovini pred čebeljakom, po-

tem je naša dolžnost, da jim postavimo pred čebeljak ovsene ali ječmenove moke, kajti oves in ječmen vsebujeta snovi, ki jih čebele potrebujejo za svoje obnožine. Drugače dobivajo te snovi sicer v naravi, toda zdaj se narava sama šele prebujala in zaradi tega seveda še ne more nuditi vsega, kar pričakujejo od nje razna bitja. Morda si bo kdo mislil, da obnožina ni tako važnega pomena in da bodo čebele prezimile tudi brez nje, toda vedimo, da je obnožina za čebelo istega pomena kot za nas kruh. Nožina je namreč hrana za mladi naraščaj. Čebele napravijo mešanico iz medu in obnožine ter s to mešanico potem pitajo in krmijo svoje male sosesice.

Polagajmo pažnjo na čebele in glejmo, da jim ne bo manjkalo ničesar, kajti tudi čebela le potem more izpolniti svojo nalogo, če je zdrava. Kakor bomo pozimi gledali mi na čebelice, tako nam bodo poleti one vračale in poplačale našo skrb in izdatke. Pač tudi pri čebelah velja pregovor: kakor ti meni, tako jaz tebi!

Vinko Pečnik

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Ledvični kamni

Ledvični kamni, o katerih še danes ne vedo, kaj jih povzroča, so zelo pogosti in prizadevajo bolnikom hude bolečine. Največkrat se pojavijo pri ljudeh srednje starosti, ki se udeležujejo v določenih poklicih, o katerih sijo, da povzročajo nagnjenost k tej bolezni. Nekateri so mnenja, da je za tvorbo ledvičnih kamnov morda vzrok v pitni vodi. Kemične sestavine ledvičnih kamnov so: kalcijev oksalat, kalcijev fosfat, sečna kislina in tako dalje. Verjetno jih je pripisovati kemičnim usedlinam soli, ki se nabirajo v ledvičnih cevčicah. Morda pospešuje nastanek in rast kamnov kak infektivni ali dražilni činitelj. Kamni so lahko različne velikosti. Nekateri so tako veliki, da popolnoma zamašijo ledvično čašo, v večini primerov pa so majhni in jih telo brez velikih motenj izloča po naravnih poteh. Klinične manifestacije ledvičnih kamnov so torej odvisne od velikosti posameznih primerov. Veliki kamni so lahko dolga leta vgnezdjeni v ledvicah, ne da bi bolniku prizadejali bolečine. Če pa se tak kamen zaklini v sečevod in ga zamaši in ne more ne naprej ne nazaj, potem nastopi klasična ledvična kolika. Neznosna bolečina, ki jo povzroča, je tako značilna, da je diagnoza po navadi zelo lahka. Prvi pripomoček za take primere so pomirjevalna sredstva, za radikalno zdravljenje pa se mora bolnik zateči k specialistu. Po navadi je to radikalno zdravljenje kirurški poseg, pri katerem odstranijo kam-

ne in bolnik je začasno zopet zdrav. Na žalost pa samo začasno, ker pri operaciji ne odstranijo vzroka bolezni, ki se zato lahko spet ponovi. Da bi to preprečili, svetujejo posebne diete in razne terapevtične metode.

Zdravnika Artur Butt in Ernest Hauser, ki sta uslužbena pri massachusettskem tehnološkem zavodu, sta objavila uspehe, ki sta jih dosegla s tako imenovanim encimom jaluronidase. To sredstvo je pri 18 izmed 20 bolnikov preprečilo nastanek novih kamnov za dobo od 12 do 15 mesecev.

Kot smo dejali, je jaluronidase encim, to je snov, ki povzroča ali pospešuje kemično pretvorbo drugih snovi, ne da bi sama neposredno sodelovala pri tem procesu. Encime najdemo v živalskem in rastlinskem svetu. Omenjena ameriška razi-

Omedlevica je pogosta in nenevarna spremljevalka slabotnih ljudi in doraščajočih mladine. Pri dolgem stanju v gneči in slabem zraku pride iznenada čudna slabost, udi drgetajo, pred očmi se temni in že v naslednjem trenutku se človek nezavesten zruši. Zakaj? Možgani so dobivali premalo krvi. Zato nezavest mine kar hitro potem, ko je omedlevo obležal. Leže namreč možgani zopet dobivajo dovolj krvi. Prva pomoč je skoraj nepotrebna. Včasih moramo omedlelega odnesti na

skovalca sta vbrizgnila ta encim svojim pacientom pod kožo in se pri tem opirala na teorijo, ki je bila sad njih vztrajnih proučevanj prebivalcev tihomorskih otokov in zahodne Floride, ki zelo nagibajo k ledvičnim kamnom, kar dokazujejo statistike. Ugotovila sta, da koloidne snovi po navadi varujejo človeka pred ledvičnimi kamni in da je v seču ljudi, ki nagibajo k tej bolezni, le malo koloidnih snovi. Na to opirata mnenje, da je prav pomanjkanje koloidov vzrok za nastanek ledvičnih kamnov. Jaluronidase ima vse pogoje, ki so teoretično potrebni, in zato sta to sredstvo uporabljala pri že prej omenjenih uspešnih poskusih.

Podatki, ki sta jih zbrala ameriška zdravnik, so sicer preveč pišli, da bi mogli izvajati iz njih končnoveljavne zaključke, vendar pa dobro uspehi poskusi upravičujejo upanje, da se bo zdravniška veda v bodočnosti obogatila z novim uspešnim orožjem.

O omedlevici

zrak in odpreti vse, kar ga tišči. Ne polivajte omedlelih kar s škafi vode, ker jim s tem povzročate samo nepotrebne sitnosti.

Nekateri omedlijo, če vidijo kri. Drugi omedlijo pri izdiranju zoba in celo pri pogledu na priprave za operacijo. Če čutiš, da prihaja omedlevica, leži, še preden omedliš, da se s padcem ne poškoduješ. Če je pri roki stol, sedi, spusti glavo nizko med kolena in globoko dihaj.

poveduje: štop s sekanjem lesa. V vseh takih primerih je ostala živinoreja edina donosna panoga. Toda to je premalo, kajti zaradi suše ali nesreče lahko odpadejo tudi še ti dohodki. Naše kmetije pa morajo stati v tržni proizvodnji na dveh nogah. Če je ena od teh živina z mesom in mlekom, potem more biti drugo edinole polje s krompirjem.

Zato je v interesu slehernega našega kmetovalca, da si uredi svojo proizvodnjo krompirja po načelu kmečke zadruga samopomoči. Zgornji nasveti so prvi korak k temu.

Blaž Singer

Letos še več semenskega krompirja

Južnokoroška semenarska zadruga poziva vse kmetovalce, ki nameravajo pridelati z razmnoževanjem semenskega krompirja, da takoj, najpozneje pa do 31. marca 1954 naročijo potrebno seme. Zadostuje naročilnica na dopisnici, naslovljena na: Južnokoroška semenarska zadruga, Klagenfurt, Wulfengasse 15. Zadruga opozarja, da bo mogla k priznavanju prijavitelji samo nasade, ki merijo najmanj 25 arov površine, zakar je potrebno 600 — 700 kg semena.

Nadaljnja pojasnila lahko dajo lanske razmnoževalci, ki so lani pridelali in prodali semenski krompir.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Zamuda pri sodnih razpravah

I.

Vsaka zamuda v življenju je navadno škodljiva ali vsaj neprijetna. Če pa zamudimo kakšen narok (Tagsatzung) pri sodniji, ima to mnogokrat prav hude posledice.

Recimo, da tožim svojega dolžnika, ker posojila ne vrne, ali pa koga, ki mi dela tu ali tam škodo, tudi kako drugo krivico, in mi sodnja pošlje pravočasno vabilo na razpravo — pa zamudim razpravo. Po zakonu sodnik razpravlja samo s tisto stranko, ki je prišla in velja to, kar ta pove! Če potem navihani toženec ne prizna, da je kaj dolžan, ali če samo reče, da ni storil nobene krivice ali škode, ga mogoče sodnik še vpraša ali predlaga, da se tožba zavrne, pa lahko dobite potem sodbo, da vam toženi nič ni dolžan!

Vzemimo pa še narobe: Vi ste po krivici toženi in lahko dokažete, da ste na primer dolg že plačali, da ste izposojeno že vrnili, da niste ničesar zagrešili, kar navaja tožba, razpravo pa zamudite, dobite lahko sodbo v smislu tožbe in če je tožba še tako krivična, ali lažnjiva. Taka sodba se imenuje zamudna sodba (nemško: Versäumnisurteil).

Nastane samo vprašanje, če ste razpravo zamudili, ker ste na njo pozabili, ali iz druge zanikrnosti, to je popolnoma iz lastne krivde, ali pa je nekaj takega nastalo, da pri najboljši volji niste mogli priti pravočasno k razpravi, ali pa sploh ne. Zakon namreč pravi glede takih slučajev, da more tisti, ki je samo zaradi nepredvidenega in neodvračljivega razloga zamudil razpravo, prositi za upostavitve v prejšnji stan (Wiedereinsetzung in den früheren Stand), seveda, ako to tudi dokaže. Vložiti pa mora tak predlog že v 14 dneh od tega dneva, ko je ovira odpadla.

Toda ni vsak razlog že zadosten. Ovira je morala biti taka, da je zamudnik ni mogel predvideti in tudi ne odvrniti. Nekaj primerov: Če se kdo pelje na razpravo s kolesom ali motorjem in ve, da normalno pride do napovedane ure na sodnijo, med potjo pa se mu pripeti nekakšna nezgoda pri kolesu ali motorju, četudi povzročena od koga drugega, bo sodnik bržkone novi predlog zavrnil in zapisal: »Pri takih voznjnih moraš vedno računati s kakšno nesrečo in se moraš toliko prej odpeljati. Isto velja, če se kdo pelje z železnico, ki pride normalno mogoče celo pol ure prej na kraj sodnije. Ravno tisti dan pa ima slučajno nekaj več zamude, kakor samo pol ure. Tudi v tem slučaju bo zapisal sodnik, da je treba tudi pri železnici računati s kako večjo zamudo! Taki razlogi torej niso nepredvidljivi, ker jih človek, ki na vse misli, lahko predvideva.

Toda razlog sam tudi še ne zadostuje, da se zamuda popravi! Prihodnjič bomo zahtevo zakona zaradi pomoči proti zamudni sodbi pojasnili še naprej.

Ob aretaciji Perne-ta so se šovinistični hujskači spet razkrinkali

Po porazu, ki so ga doživele združene OeVP-VdU-KDS-ovske liste pri občinskih volitvah, je bila klerikalnim in šovinističnim krogom na Koroškem potrebna neka senzacija, s katero bi vsaj za silo mogli pred javnostjo prikriti svoje razočaranje nad izidom volitev. Ker pa senzacije ni bilo pri roki, so si jo enostavno sfabricirali s pomočjo najbolj fantastičnih laži in sovražnih izbruhov proti sosedni Jugoslaviji.

Iz vlaka, ki je vozil na dan volitev koroške izletnice na Planico, so jugoslovanski obmejni organi v Jesenicah aretirali nekega Alojza Perne-ta, jugoslovanskega državljanja, po vojni štetarskega podjetnika v St. Vidu ob Glini, ki je bil med nacistično okupacijo visok in odgovorni funkcionar okupatorskega režima v Jugoslaviji, kakor je izjavil zastopnik državne sekretarja za zunanje zadeve na sobotni tiskovni konferenci v Beogradu.

Na dogodek v Jesenicah so se nekatera uredništva vrgla s hujšo besnostjo, nego izstradani psi na oglodano kost. Znana družina okrog Kleine Zeitung, Salzburger Nachrichten, Tednika-Kronike, zlasti pa klerikalna Volkszeitung je spet zaživela ob svojem sovraštvu do socialistične Jugoslavije. „Menschenräuber an der jugoslawischen Grenze“, „Volksdeutscher von Titoleten verschleppt“, „Jugoslawischer Menschenraub im Sonderzug“, „Achtung, Menschenräuber am Werk“, „Menschenfalle in Klagenfurt“, „Kommunistische Menschenräuberbande“ — s takimi in podobnimi divjaškimi izpadi so neodgovorni hujskači več kakor cel teden dan za dnevno stopnjevali svojo protijugoslovansko gonjo z namenom, da bi javnost dobila vtis, da je socialistična Jugoslavija nekulturna in civilizirana država roparjev. Da so se v to neodgovorno početje vključili, podobno kakor v primeru „Krvave meje“, tudi vrhovi koroške OeVP z razvpitim šovinistom dr. Mayrhoferjem na čelu, zlorablajo v to svrhu zasedanje deželne zbornice, je samo dokaz več in obenem resen opomin za vso pošteno in demokratično javnost, da je koroška reakcija pripravljena tudi na najbolj podla sredstva pri svojem ro-

varjenju proti razvoju in poglobitvi dobrih odnosov med Koroško in sosedno Jugoslavijo.

Trenutno so hujskači utihnili, čim je jugoslovanski tisk objavil podrobne podatke o aretaciji Perne-ta in njegovi preteklosti. Po teh podatkih je bil aretirani Perne šef propagandnega oddelka gorenjskega domobranstva ter obveščevalce gestapa. Iz matičnih knjig v Sloveniji je razvidno, da je, čeprav je dobil l. 1950 avstrijsko državljanstvo, še vedno jugoslovanski državljan, ker ni prosil za izbris iz jugoslovanskega državljanstva. Vizo za potovanje v Jugoslavijo je dobil leta 1952 na temelju napačnih in nepopolnih podatkov na vprašalni poli, bil pa je že pred letom 1952 večkrat ilegalno v Jugoslaviji, kar je — tako poudarja jugoslovanski tisk — kaznivo tudi po avstrijskih zakonih. Perne je obtožen na temelju pričevanja državljanov, originalnega gestapovskega arhiva in originalnih dokumentov komisije za ugotavljanje zločincev od dne 14. oktobra 1944. Jugoslovanski tisk je objavil celo vrsto akcij proti partizanom, pri katerih je sodeloval Perne.

Bivši partizanski borci v občini Goriče pri Kranju so poslali avstrijskemu veleposlaništvu v Beogradu protest proti gonji, ki se je v avstrijskih listih razširila v zvezi z aretacijo Alojza Perne-ta. V resoluciji poudarjajo, da prebivalci Gorič dobro poznajo delo Perne-ta pred in med fašistično okupacijo in da lahko dobi vsakdo še dodatna pojasnila o tem narodnem izdajalcu in agentu gestapa ter pozivajo avstrijsko veleposlaništvo, naj intervenira pri avstrijskih oblasteh, da bi se prenehalo zagovarjanje vojnega zločinca, kar samo škodi dobrim sosedskim odnosom. Od sekretariata za notranje zadeve LR Slovenije pa zahtevajo najstrožjo kazen za Perne-ta in javno razpravo po možnosti v Kranju, pri čemer poudarjajo: „Vsem se nam je odvalil kamen od srca, ko smo zvedeli, da so organi ljudske oblasti prijeli Alojza Perneta, zlasti zato, ker je stalno pisal grozilna pisma funkcionarjem in članom Zveze borcev ter s smrtjo grozil vsakomur, ki bi se dotaknil njegovega posestva, katerega je ljudska oblast zaplenila.“

Ob podatkih, ki jih je doslej objavil jugoslovanski tisk o razlogih za aretacijo belogardističnega emigranta Perne-ta, odgovorni in neodgovorni hujskači, ki se s tolikim hrupom zavzemajo za „nedolžnega ugrabljenega Landsmanna“, ne bodo uspeli prepričati poštene koroške in avstrijske javnosti, da je Jugoslavija nevarna dežela za avstrijske izletnike in letoviškarje — kar so ob začetku pomladanske turistične sezone očitno hoteli doseči. Nasprotno, splošno je znano, da Jugoslavija gostoljubno sprejme vsakogar, ki prihaja z dobrim namenom. To pa, da sprejme pobegle vojne zločince tako, kakor zaslužijo, ji šteje vsa poštena javnost tudi pri nas v Avstriji samo v dobro.

Športno prijateljstvo — prijateljstvo med narodi

S strani športnega društva A. S. K. Celovec smo prejeli obširnejši članek, iz katerega objavljamo naslednje izvirne:

Prvič v zgodovini koroškega nogometa je po iniciativi A. S. K. Celovec uspelo pridobiti za tekme v Celovcu eno izmed najbolj prominentnih evropskih mladinskih moštev. „Crvena zvezda — Beograd“, jugoslovanski mladinski državni prvak 1953. leta, pride ob velikonočnih praznikih v Celovec in se bo tu udeležil „Prvega mednarodnega mladinskega turnirja“, ki ga prireja A. S. K. Celovec za 25. obletnico svojega obstoja.

V zvezi s tem naj povemo še to: Jugoslovanski šport ima za seboj veliko tradicijo in je iz njegovega seznama rekordov razbrati pomembne uspehe. Izreden podvig pa je jugoslovanski šport doživel po osvoboditvi leta 1945. S tem, da je prevzelo oblast v državi delovno ljudstvo, so šele bili dani vsi pogoji za njegov

najširši, masovni razmah. Država ne nudi športne naprave, igrišča in orodje le športnikom, marveč omogoča športno udejstvovanje najširši množici. Na osnovi pravilnega spoznanja, da za vrednost športnega življenja v državi ni važno, na koliko svojih svetovnih prvenstev lahko pokaže, marveč da je odločilno to, kakšne športne možnosti se nudijo širokim plastem delovnega ljudstva na sploh, je bilo v minulih osmih letih v Jugoslaviji ogromno storjenega.

Športni uspehi Jugoslavije temeljijo po eni strani na odlični državni podpori, po drugi strani pa na pravilnem, vzajemnem medsebojnem učinkovanju množičnega športa na športne prvake in obratno. Še nikdar v zgodovini jugoslovanskega športa prvaki niso bili tako tesno povezani s stotisočimi, ki gojijo šport v Jugoslaviji, kakor danes.

Jugoslovansko mednarodno športno udejstvovanje vodijo načela miroljubnega prijateljstva, ki povezuje narode. Jugoslovansko ljudstvo na velikih mednarodnih športnih srečanjih želi meriti svoje sile z drugimi in s tem utrjevati prijateljstvo med narodi. Tako je danes nogomet in z njim ves šport kulturni činitelj, ki gradi mostove med ljudstvi mnogo prej, preden to more uspeti možem diplomacije.

Da bo I. mednarodni mladinski turnir za 25-letnico A. S. K. Celovec prava demonstracija povezave narodov na področju športa so doprinesli mnogi prijatelji mladinskega športa, med njimi tudi uredništvo in uprava našega »Slovenskega vestnika«, ki sta podarila krasen pokal za najboljše inozemsko moštvo na tej prireditvi.

Športni drobci

Minulo nedeljo je mladinski referat pri koroški deželni vladi priredil smučarsko tekmovalstvo vseh koroških mladinskih organizacij v Flattnitz v Gurktalu. Mladina je tekmovala v skupinah in v dveh starostnih razredih: mladina pod 16 let in mladina od 16 do 25 let. Zveza slovenske mladine je poslala dve skupini tekmovalcev in sicer eno pod 16 let in eno nad 16 let starosti.

Kot najboljša skupina mladine nad 16 let se je izkazala socialistična mladina s časom 4:38,9. Naša skupina je zasedla 12. mesto s časom 5:33,2. Tekmovalo je skupno 21 skupin.

Prvo mesto v skupini mladine pod 16 let je zasedla Oesterr. Jugendbewegung s časom 5:20,3. Naši mladi tekmovalci so zasedli 7. mesto s časom 7:27,6, ker je eden izmed tekmovalcev, Einspieler Hanzl, imel smolo in padel. V tem razredu je tekmovalo 10 skupin.

Vreme je bilo krasno in organizacija dobra, tako da se je mladina vrnila vsa navdušena in zadovoljna domov.

PISALNI STROJ (Remington) popravljen, dobro ohranjen, slovenske črke, cena 1500.— šil. Vprašati: Handel, Himmelberg.

GOSTILNIČARKA z malim posestvom v bližini Celovca išče zanesljivo žensko ali moško pomoč. Zglašiti se na upravi Slovenskega vestnika, Celovec, Gasometergasse 10.

URADNE OBJAVE

Važno za prejemnike pomoči za otroke

Zvezno ministrstvo za finance razglasa, da morajo prejemniki pomoči za otroke (Kinderbeihilfe) najkasneje do dne 31. marca 1954 vložiti prošnje za izstavitve novih izkaznic za pomoč za otroke v letu 1954/55. Veljavnost izkaznic za pomoč za otroke za leta 1951-1952-1953 poteče z 31. marcem 1954. Prejemnikom te pomoči, ki do tega datuma ne bodo oddali novih izkaznic za leta 1954/55 svojemu delodajalcu ali za izplačevanje prejemkov določenemu uradu, se ne bo več izplačevala pomoč za otroke. Zaradi tega naj prejemniki pomoči za otroke nemudoma izpolnijo tiskovine, ki so jih prejeli od finančnega urada, ter jih oddajo pri svojem pristojnem finančnem uradu.

Javen razpis del in dobav za Deželno deško vzgajališče »Rosental« v Goričah pri Borovljah.

Koroška deželna vlada razpisuje:

1. slikarska in plesarska dela
2. steklarska dela

za gradnjo Deželnega deškega vzgajališča »Rosental« v Goričah pri Borovljah.

Ponudbe morajo biti v zaprtem ovoju najpozneje do 29. marca 1954, do 9. ure predložene pri Deželni gradbeni direkciji »Landesbaudirektion« v Celovcu. Potrebne tiskovine je mogoče dobiti pri isti direkciji, Celovec, Sterneckstrasse 15. Pristopnina znaša 10 šilingov.

Pismene prijave za sprejeme pri deželnem glavarju

Odslej je treba za osebno sprejem pri deželnem glavarju pismeno zaprositi in natančno navesti namen razgovora. Tudi deputacije se morajo pismeno prijaviti in najaviti predmet razgovora. Ta odredba je potrebna zaradi tega, da je mogoče potrebne zadevne ugotovitve poenostaviti ter prizadetim prihraniti večkratne sprejeme in pospešiti rešitev predmetnih zadev.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.05 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 in 11.00 Solska oddaja — 11.20 Pozdrav za mesto in deželo (razen poned.) — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opol-danski koncert — 15.00 Solska oddaja — 17.05 Zabavni koncert.

Poročila dnevno: 5.50, 6.45, 7.45, 12.30, 16.50, 19.45, 22.00, 24.00.

Sobota, 27. marec:

8.45 Športni obzorik — 14.30 Želi si kaj! — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 15.30 Po-je Sentvidski otroški zbor — 16.00 Film-magazin — 18.00 Pogled v svet — 18.30 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi — 20.00 Pester večer.

Nedelja, 28. marec:

7.05 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.00 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Lepe melodije — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav zate! — 17.00 Šlagerji — 19.55 Športna poročila — 20.00 Slušna igra.

Ponedeljek, 29. marec:

10.45 Veder dopoldne — 14.30 Slov. poročila in objave. Zbori in solisti pojejo — 15.30 Dobro zabavo — 20.00 Intermeco — 20.15 Mi se peljemo s potovalnim uradom.

Torek, 30. marec:

14.30 Slov. poročila in objave — Zdravniški vedež: Ljudje postajajo večji — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Moderna slovenska lirika — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Veli-ka šansa — 20.00 Vedra oddaja.

Sreda, 31. marec:

10.45 Iz ženskega sveta — 14.30 Slov. po-

ročila in objave. Kmetijska oddaja — 16.32 Knjižni kotic — 20.00 Želje, ki jih radi izpolnimo.

Četrtek, 1. april:

10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 14.30 Slov. poročila in objave — Za našo mladino — 18.30 Klavirski koncert Damijane Bratuž — 20.00 Vesela slušna igra za 1. april.

Petek, 2. april:

10.45 Za dom — 14.30 Slov. poročila in objave. Za naše male poslušalce — 16.30 Za naše fante in dekleta — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Zgrabi srečo! — 20.00 Spomladi na-proti...

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 27. marec:

12.15 Cicibanom — dober dan — 13.45 Za pionirje — 14.20 Hrvatska narodna glasba — 16.00 Kulturni pregled — 17.15 Poje Ljubljanski komorni zbor — 17.30 Okno v svet — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 28. marec:

8.15 Slovenske narodne pesmi — 9.00 Pol ure za našo vas — 12.00 Oddaja za Beneške Slovence — 13.40 Koncertni valčki — 15.45 Radijska igra — 17.10 Želeli ste — poslušajte! — 19.30 Slovo od mladosti (Prešeren)-opera.

Ponedeljek, 29. marec:

12.20 Nekaj za iovec — 13.45 Za mlade pevce in godbe — 14.45 Igra lože Kampič v Veselem tr — 15.30 Solska ura za nižjo stop-njo — 18.30 Zdravstveni nasveti — 20.00 Ra-dijska univerza — 20.15 Simfonični koncert.

Torek, 30. marec:

11.00 Solska ura — 12.00 20 minut z vese-

limi godci — 12.20 Kmetijski nasveti — 13.45 Novi filmi — 15.30 Koncertni valčki — 17.15 Pisan sport slovenskih narodnih pesmi — 18.00 Športni tednik — 18.30 Zabavni zvoki — 20.10 Odlomki iz Bizetove opere »Carmen« — 21.00 Literarna oddaja.

Sreda, 31. marec:

12.20 Nasveti za dom — 13.45 Za pionirje — 15.30 Solska ura za višjo stopnjo — 16.00 Koncert po željah — 17.15 Slovenske narodne pesmi — 20.00 Radijska igra.

Četrtek, 1. april:

12.15 Cicibanom — dober dan — 13.45 Iz znanosti in tehnike — 14.45 Zabavna glasba — 18.30 Družinski pogovori — 18.40 Vedre melodije — 20.00 Kulturni pregled — 20.15 Iz Koroške v Belo Krajino.

Petek, 2. april:

12.00 Igra godba na pihala — 12.20 Kme-tijski nasveti — 13.45 Za pionirje — 15.30 Narodne pesmi — 15.50 Modni kotic — 16.00 Želeli ste — poslušajte! — 17.50 Doma-če aktualnosti — 18.00 V veselem ritmu — 18.25 Jezikovni pogovori — 20.10 Večerni operni koncert — 21.00 Iz sodobne književ-nosti.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Ce-lovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.